

Referat

Tirsdag den 9. april 2019, kl. 17.00, afholdtes ordinær generalforsamling i Arkitekternes Pensionskasse, CVR-nr. 22 07 86 15, på pensionskassen kontorer, Tuborg Havnevej 14, Hellerup.

1. Valg af dirigent

Bestyrelsesformand Mette Carstad bød velkommen til pensionskassens ordinære generalforsamling og foreslog, at advokat Niels Kornerup blev valgt som dirigent.

Generalforsamlingen **godkendte** Niels Kornerup som dirigent.

Dirigenten konstaterede, at generalforsamlingen var lovligt indkaldt og beslutningsdygtig i forhold til forslagene på dagsordenen.

Ordet blev herefter givet til formand Mette Carstad.

2. Bestyrelsens beretning

Formanden henviste til pensionskassens formålsparagraf om, at man skal sikre medlemmerne økonomisk tryghed på et ansvarligt grundlag. Det er det sigtepunkt, der arbejdes efter i bestyrelsen. Strategien er, at pensionskassen skal være *konkurrencedygtig* uanset om medlemmerne er kommet via overskud eller selv aktivt har tilvalgt pensionskassen. For at leve op til formål og strategi er det vigtigt med lave omkostninger, høje langsigtede afkast og en ansvarlig investeringspolitik. Det forudsætter også, at pensionskassen kan levere moderne pensionsprodukter, der sikrer det enkelte medlem og deres pårørende, hvis de bliver syge, invalide eller dør.

Omkostninger

Formanden nævnte, at økonomisk tryghed bl.a. sikres ved hele tiden at have fokus på at holde omkostningerne lave og skabe solide afkast. Fokus på lave omkostninger var en af de primære årsager til at samarbejdet med Magistrenes Pensionskasse blev opsagt og sammen med PJD valgte at indgå i et fællesskab med Sampension i 2017. Senere på året tager Sampension imod endnu en pensionskasse, ingeniørpensionskassen ISP. Skiftet til administrationselskabet og de stordriftsfordele, det har givet, har medført et væsentligt fald i omkostningerne fra over 1.000 kroner pr. medlem til i dag 547 kroner. Dermed har AP fået et nyt fast lavt niveau, også set i forhold til andre pensionskasser.

Formanden bemærkede, at ligesom der vedvarende er fokus på lave administrationsomkostninger, arbejdes der i fællesskabet også ihærdigt for at holde investeringsomkostningerne nede. De er blandt branchens laveste, og det opnås bl.a. ved at alle medlemmer og kunders pensionsopsparing investeres i de samme aktivtyper.

Formanden bemærkede, at deltagelsen i fællesskabet betyder, at man kan deles om udgifterne og samtidig bevarer sin identitet og sit værdisæt i Arkitekternes Pensionskasse. Hun nævnte, at lave omkostninger er et centralt element i vores forretningsmodel på linje med solide afkast til medlemmerne.

2018 – et udfordrende investeringsår

Formanden fandt, at 2018 havde været et udfordrende år rent investeringsmæssigt. Handelskonflikten mellem især USA og Kina, og uklarhed om den fremtidige Brexit-aftale havde været med til at øge usikkerheden. Det resulterede i store udsving og negative afkast. Store dele af de globale aktiemarkeder faldt med 10 % eller mere og for de danske pensionskasser blev året det dårligste investeringsår siden finanskrisen. Den negative udvikling på markederne kunne og aflæses i afkastet, men i mere begrænset omfang end hos så mange andre.

Formanden oplyste, at investeringsafkast i 2018 blev på -2,1 % og det skyldes primært fald i afkastet på aktier. Hvis afkastet ses over de seneste 5 år har medlemmerne opnået en forrentning på næsten 31 %. For medlemmerne betyder det, at 100 kroner er vokset til 131 kroner på de 5 år. Sammenlignet med de andre akademiskerkasser samt nogle af de kommercielle selskaber, må det konstateres, at AP klarer sig ganske fornuftigt.

Formanden oplyste, at administrerende direktør Hasse Jørgensen ville uddybe nogle af tallene i sin gennemgang af årsrapporten lidt senere.

Ansvarligt grundlag

Formanden bemærkede, at hensyn til høje afkast og høj ansvarlighed gik hånd i hånd i AP.

Formanden oplyste, at man troede på, at virksomheder, der havde fokus på miljø og klima, sociale forhold og god selskabsledelse – det man i daglig tale kalder ESG - er mere robuste og mere konkurrencedygtige. Derfor gjorde man også ud fra et økonomisk perspektiv en stor indsats på området for ansvarlige investeringer.

Formanden oplyste, at pensionskassens tilgang til ansvarlighed var aktivt ejerskab. Det var det, fordi man gennem aktivt ejerskab kunne være med til at påvirke de virksomheder man investerede i i den rigtige retning. Både ud fra et samfundsansvarligt synspunkt, men også fordi man på den måde kunne presse på for at virksomhederne fx overholdt internationale konventioner, klimamål og skattelovgivning. Det vidste man, medvirkede til at skabe langsigtet høje og stabile afkast til medlemmerne.

Formanden tilkendegav, at en sammenligning af afkastet på bæredygtige investeringer med traditionelle investeringer, viser, at bæredygtige investeringer klarer sig godt. Det bekræfter at strategien med fokus på ansvarlighed er den rigtige.

Formanden nævnte, at det er vigtigt at specificere, at det viste indeks for bæredygtige investeringer er en meget bred vifte af investeringer, hvor virksomheder, der er de bedste ud fra en række ESG-kriterier, vægtes tungere, men andre virksomheder ikke udelukkes fra indekset ikke.

Formanden oplyste, at når man så på kommunikationen om ansvarlige investeringer, så kunne man konkludere, at AP måske ikke havde været gode nok til at fortælle om, hvad det var man gjorde. Nogle af de medlemsforslag, der ville komme senere på generalforsamlingen kunne være udtryk for dette.

Formanden nævnte, at ansvarlige investeringer er et komplekst område, som er under hastig udvikling, ikke bare i Arkitekternes Pensionskasse, men i hele samfundet. AP arbejder målrettet med at øge transparensen på området, så pensionskassens tilgang til opgaven er så gennemskelig som muligt for medlemmerne. Fokus på at øge transparensen kan bl.a. ses i ESG-rapporten for 2018, som er udvidet i forhold til 2017 og som helt sikkert kan blive endnu bedre. Politikken om ansvarlige investeringer er fælles for AP og de øvrige selskaber i fællesskabet og det giver mulighed for sammen at påvirke adfærden hos de virksomheder, der investeres i. Der er langt mere styrke i at kunne stille med en samlet balance på 300 mia. kr. end hvis vi stod alene med vores egne knap 10 mia. kr.

Det er også baggrunden for, at de tre bestyrelser på Arkitekternes initiativ i 2018 nedsatte et fælles udvalg for ansvarlige investeringer. På møderne drøftes de sociale, miljø- og selskabsmæssige overvejelser ved investeringsbeslutninger for at komme til enighed på tværs af fællesskabet.

Formanden oplyste, at i 2018 var klimaområdet nok det, der havde fyldt mest, og man havde haft et forstærket fokus på klimaforandringer og bl.a. udvidet indsatsen for at skabe mere transparente investeringsmarkeder i forhold til klimarisici. I den forbindelse havde man også valgt at slutte op om den internationale Task Force om Climate-related Financial Disclosures, forkortet TCFD. På den baggrund og de anbefalinger, som de havde lavet i TCFD, havde pensionskassen også for første gang målt aktieinvesteringernes carbon footprint, hvilket var et vigtigt skridt i retning mod at investere i bæredygtige virksomheder.

Formanden nævnte som eksempel på dette er, at AP har valgt at tilslutte sig Climate Action 100+, som er et initiativ blandt globale investorer, der skal sikre, at verdens største udledere af drivhusgasser forpligter sig til at tage nye initiativer til at begrænse klimaudfordringerne. Listen omfatter 100 virksomheder, som tilsammen står for ca. to tredjedele af den globale, industrielle udledning og flere end 60 virksomheder, som har en signifikant mulighed for at drive den grønne energidagsorden. I alt har mere end 320 investorer med værdier på 216.000 mia. kr. under forvaltning tilsluttet sig Climate Action 100+ og det batter noget mere end vores 10 milliarder i AP. Sammenslutningen af Investorer har påvirket nogle af verdens største fossile selskaber til at tilpasse deres forretning til målene i COP21.

Formanden bemærkede, at sammenslutningen af Investorer var lykkedes med at påvirke nogle af verdens største fossile selskaber til at tilpasse deres forretning til de mål, der var vedtaget i COP21 fra 2015. Det seneste resultat, der var opnået i Climate Action 100+, det var en aftale med mineselskabet Glencore, som er en af verdens største producenter af termisk kul. Hun oplyste, at Glencore for et par måneder siden har underskrevet en aftale med Climate Action 100+ om at tilpasse sin forretning og investeringer til målene i COP21. Et andet eksempel var en aftale med olieselskabet BP, som efter dialog med Climate Action 100+, havde meldt ud, at BP ville arbejde for at tilpasse sin forretningsstrategi i overensstemmelse med målene i COP21.

Nye forudsætninger

Formanden nævnte, at niveauet for omkostninger og valg af investeringer begge er faktorer som pensionskassen har direkte indflydelse på. Hertil komme de udefra kommende samfundsmæssige forudsætninger, som også påvirker pensionsopsparingerne. Udviklingen i økonomi og i befolkningens levetid har begge betydning for de fremtidige pensionsudbetalinger. Forudsætningerne fastsættes af Finanstilsynet og er fælles for hele pensionsbranchen.

Formanden oplyste, at AP udarbejder pensionsprognoser på det grundlag, som viser, hvor meget det enkelte medlem kan forvente sig i fremtidig pension. Og i begyndelsen af 2019 er der ændret i flere af forudsætningerne og derfor er prognoserne mere påvirket denne gang end tidligere. De nye prognoser ændrer ikke ved værdien af depoterne eller investeringsprofilen, men de nye forudsætninger vil for nogle medlemmer betyde, at den forventede eller nuværende pensionsudbetaling bliver mindre. Bag beregningerne af samfundsforudsætningerne står et uafhængigt og sagkyndigt råd med professor Jesper Rangvid fra CBS i spidsen. Rådet blev nedsat i 2018 af Forsikring & Pension og Finans Danmark. De nye forudsætninger er baseret på, at de gunstige tider på de finansielle markeder er ovre. Og at afkast og renter vil normalisere sig på det kommende år. Det medfører lavere forventninger til afkast og dermed pensionsudbetalinger.

Formanden oplyste om antagelserne om levetid, at vi lever længere og længere i Danmark. En person, som i dag er 60 år og som forlader arbejdsmarkedet, når vedkommende fylder 65 år, kan i gennemsnit se frem til en pensionstilværelse på 21,5 år. Deres unge kollegaer, der træder ind på arbejdsmarkedet, kan med de nuværende prognoser se frem til i gennemsnit at have mere end 25 år som pensionister og det er jo en stigning på 2-3 år alene siden 2015. Men den længere levetid betyder også, at pensionerne skal række i nogle flere år.

Formanden bemærkede i den sammenhæng, at det er positivt, at arkitekter og designere går senere på pension end de fleste andre lønmodtagere - og bliver sjældnere invalide. I AP er forudsætningen for fremtidige levetider baseret på antagelser fra Finanstilsynet, og i 2018 valgte tilsynet at ændre metode til beregning af levealder, og det har givet anledning til væsentligt højere forventet levealder hos APs medlemmer. Eksempelvis er den forventede levetid for et medlem i AP på 67 år steget med 1,4 år, og disse ændringer trådte i kraft ved årsskiftet. Ændringerne i antagelserne om det faldende økonomiske grundlag og om øgede forventede levetider er i 2019 begge med til at trække forventningerne til fremtidige udbetalinger nedad. For nogle medlemmer får justeringerne i forudsætningerne mindre betydning, men for andre betyder det, at den forventede eller nuværende pensionsudbetaling bliver sat ned.

Formanden oplyste, at APs bestyrelse for at kompensere for det forventede fald har besluttet delvist at finansiere noget af faldet ved at fordele en del af den såkaldte overskudsformue. Overskudsformuen er den del af pensionskassens formue, der endnu ikke er fordelt til de reserver, der ligger til grund for de til jer udmeldte pensioner. Der fordeles netop så meget overskudsformue, at ingen større medlemsgrupper oplever en stigning i pensionen. Det betyder, at der fordeles ca. 250 mio. kr. af formuen svarende til ca. 3 % af vores nuværende omregningsreserver. Dertil skal det understreges, at prognoserne er fastsat ud fra forudsætninger, der er branchestandarder, og at man selvfølgelig hele tiden gøre sit bedste for at skabe et afkast, som ligger blandt de bedste i branchen.

Formanden oplyste, at medlemmerne hver især kan se, hvad de nye beregninger betyder på hjemmesiden arkitektension.dk, hvor det er nemt at få et overblik eller lave ændringer. På hjemmesiden kan man også lave et digitalt pensionstjek, som ca. 1.100 medlemmer faktisk gjorde i 2018.

Formanden opfordrede alle til at foretage sådan et tjek. Det ikke kun er pensionen i AP, der tages med i tjekket, men også folkepension, ATP og andre pensionsordninger. Hun oplyste, at der i 2018 var ca. 30.000 besøg på hjemmesiden, og 14.000 gange loggede et medlem på sin private side.

Nyt produkt

Formanden pegede på, at ændringer i de økonomiske og demografiske forudsætninger gør det endnu mere vigtigt, at pensionskassens medlemmer har pensionsprodukter, som passer til den enkeltes livssituation og behov. I dag er den fælles investeringsstrategi for risikobetonet for de ældre medlemmer, men for forsigtig for vores unge medlemmer. AP har, som nævnt på tidligere generalforsamlinger, arbejdet sammen med administrationen på at pensionskassen kan overgå til markedsrente, da dette ville betyde, at medlemmerne kan få en individuel tilpasset investeringsprofil, som afspejler den enkeltes ønske om risiko. Denne mulighed kan ikke opnås med det nuværende gennemsnitsrenteprodukt.

Formanden henviste til, at bestyrelsen siden 2017 har arbejdet intensivt med muligheden for en kollektiv overgang til markedsrente. Pensionskassen har siden efteråret 2018 afventet en vurdering fra Finanstilsynet af, hvorvidt en kollektiv overgang ligger inden for rammerne af de såkaldte god skik-regler, som er et generelt regelsæt for den finansielle sektor.

Formanden oplyste, at AP efter en længere proces med en løbende dialog med Finanstilsynet i slutningen af marts fik afgørelsen. Tilsynet har efter lange overvejelser vurderet, at overgangen i deres optik er i strid med god skik-reglerne. Selvom tilsynet vurderer, at overgangen både er fornuftig og vil indebære en lang række fordele for medlemmerne, så skønnes det ikke, at overgangen er absolut nødvendig i forhold til at varetage medlemmernes interesse. Afgørelsen baseres altså i høj grad på en vurdering af selve nødvendigheden og ændrer ikke ved vurderingen af, at overgang til markedsrente vil skabe en merværdi for AP's medlemmer.

Formanden understregede, at ingen medlemmer af AP ville blive stillet ringere eller miste opsparing ved skiftet. Hun bemærkede, at prisen for at skulle lave en anden metode til overgang til markedsrente vil være en opskrivning af administrationsudgifterne.

Formanden tilkendegav, at bestyrelsen ikke er enig i afgørelsen. Som man mente dannede en ny og uhensigtsmæssig praksis på området. I bestyrelsen mener man fortsat, at en fælles overgang til markedsrente er hensigtsmæssig og værdiskabende, både for hele pensionskassen men også for de enkelte medlemmer. Det anses fortsat som en solidarisk løsning med en fair fordeling af de overskudsmidler, der var, og som sikrede alle medlemmer på lige vis, hvor ingen gik glip af deres andel af de ufordelte midler, og på den baggrund er det besluttet at indbringe Finanstilsynets afgørelse til Erhvervsministeriets Erhvervsankenævn. Den forventede behandlingstid i ankenævnet er ca. 4 måneder og når afgørelsen fra Erhvervsankenævnet foreligger vil man i bestyrelsen lægge en plan for den videre proces.

Det blev afslutningsvis understreget, at man heldigvis kunne se, at gennemsnitsrenteproduktet, havde været i stand til at levere nogle fine resultater med afkast på knap 31 % over 5 år.

Formanden bemærkede, at man bare gerne ville gøre det endnu bedre og give den mulighed, som et moderne markedsrenteprodukt ville kunne give alle medlemmer.

Sidste slide er så en opsummering af de emner, jeg har været inde på i beretningen. Højt afkast, lave administrationsomkostninger, lave investeringsomkostninger, aktivt ejerskab, klimamål og markedsrente på vej.

Bestyrelsens aflønning

Formanden oplyste om bestyrelsens og direktionens aflønning for 2018. Disse informationer fremgår også af årsrapporten. Bestyrelsens samlede vederlag for 2018 var 942.000 kr. baseret på, at bestyrelsesmedlemmer og udvalgsmedlemmer fik et vederlag for arbejdet. Direktionens aflønning var 177.000 kr., som svarede til pensionskassens andel på 3 % af administrationsfællesskabet.

Afsluttende bemærkninger

Formanden bemærkede afslutningsvist, at dette var beretningen fra 2019, og håbede, at den havde givet et lille indblik i, hvad det var, bestyrelsen havde brugt tiden på i det forgangne år og nogle af de planer, man havde for fremtiden og håbede op en god debat.

Formanden gav herefter ordet til dirigent Niels Kornerup.

Dirigenten foreslog, at dagsordenens punkt 2 bestyrelsens beretning og punkt 3 forelæggelse og godkendelse af årsrapport 2018 blev behandlet samlet, således at medlemmerne efter forelæggelsen af årsrapporten ville få mulighed for at stille spørgsmål til både bestyrelsens beretning og årsrapporten. Dette blev **tiltrådt** af generalforsamlingen.

3. Forelæggelse og godkendelse af årsrapport 2018

Dirigenten gav ordet til administrerende direktør Hasse Jørgensen, der herefter fremlagde årsrapporten for 2018.

Hasse Jørgensen gennemgik de vigtigste tal fra årsrapporten. Medlemsbidragene udgjorde i 2018 373 mio. kr., hvilket er en fremgang i forhold til 2017 på 6 %. Hasse Jørgensen oplyste, at en del af fremgangen kan henføres til, at der er kommet flere medlemmer i pensionskassen. Medlemsudviklingen var på 2 %. En yderligere forklaring på stigningen i medlemsbidrag er engangsindskud og evt. lønstigninger.

Udbetaling af ydelser, dvs. pensioner til medlemmerne, er faldet til 258 mio. kr. - et fald på ca. 6 %. Hertil kommer de såkaldte tillægspensioner, som udbetales på baggrund af reserven i egenkapitalen. Samlet set fører dette til en stigning på et par procent i samlede udbetalinger.

Hasse Jørgensen oplyste med henvisning til omkostningsniveauet, at der er stor fokus på at fastholde lave omkostninger og samtidig tilbyde god medlemsservice. Derfor er det tilfredsstillende, at AP har kunnet lande på 547 kroner i omkostninger pr. medlem. Det er en beskedent stigning på 1,34 %.

Det såkaldte AOP-niveau - årlige omkostninger i procent - ligger på 0,6 % og er et af de laveste i branchen.

Hasse Jørgensen bemærkede på linje med bestyrelsesformanden, at de finansielle markeder havde været udfordret i 2018. Det havde grundlæggende været et rigtig skidt år at bevæge sig på de finansielle markeder. Aktiemarkedet kørte fint, indtil man nåede til fjerde kvartal og så skete der et fald på omkring en 18 % på aktiemarkedet foranlediget af udsigten til en handelskrig mellem Kina og USA og også foranlediget af udsigten til fremtidige stramninger af pengepolitikken i USA, hårdere retorik fra den amerikanske centralbank og nogle lidt uventede stigninger i renten. Det kunne aktiemarkedet ikke tåle og så droppede det med 18 %. Hvis man målte det sådan fra årets start til årets afslutning, så var der et fald på 8 %, noget mindre, men jo bestemt heller ikke særlig godt. Renteudviklingen havde ikke været særlig stor, hvis man så på start til slut 2018. Der var et rentefald ca. 10-15 basispunkter i løbet af året 2018.

Hasse Jørgensen oplyste, at AP samlet set opnåede et investeringsafkast før pensionsafkast, dvs. N1, på -2,1 % og sammenlignet man med tilsvarende kasser med nogenlunde tilsvarende produktstruktur osv., er det på linje med, hvad de har opnået.

Hasse Jørgensen bemærkede i relation til aktivklasserne private equity, ejendomme, råvarer og hedgefonde - det man normalt kalder alternative investeringer - at disse havde været hårdt ramt i 2018, fordi de ikke mindst i AP havde været pakket ind i børsnoterede instrumenter og dermed havde fået en nedtur sammen med aktiemarkedet. Dette var kedeligt, når man skulle aflægge regnskab ultimo december, fordi aktiemarkedet havde trukket mange af de investeringer ned i en lavere værdifastsættelse end de egentlig burde have været.

Hasse Jørgensen oplyste, at aktiemarkedet svingede op igen efter årsskiftet og i januar måned var der et positivt afkast på denne investeringsportefølje på ca. 2,5 %. Det ville altså sige, de -2,1 % blev udlignet i januar måned og mere til. Det ændrede selvfølgelig ikke ved, at årsregnskabet slutter den 31.12, men omkring nogle af disse afkast, var der tale om en negativ overreaktion, som vi lige præcis blev nødt til at notere i regnskabet ultimo december.

Hasse Jørgensen oplyste, at kapitalgrundlaget faldt en anelse i løbet af 2018 til 2,5 mia. kr. fra 2,6 mia. kr. og det var både egenkapitalen og den såkaldte overskudskapital, der faldt en anelse. Den egentlige årsag bag ved det, var grundlæggende det negative resultat for året, som også gik en lille smule ud over kapitalgrundlaget. Solvenskravet steg til omkring 900 mio. kr. fra omkring 700 mio. kr. Den væsentligste effekt, der får solvenskravet til at stige, er de omtalte levetidsforlængelser. Finanstilsynet offentliggjorde et nyt benchmark i 2018 for, hvordan man beregner forventede fremtidige levetidsforbedringer, og det betyder større hensættelser for AP.

Det får solvenskravet til at stige, så samlet set er solvensdækningen faldet ret markant i løbet af 2018 fra 377 til 282 %, som fortsat er et meget højt solvensniveau. Hasse Jørgensen bemærkede, at i relation til AP, kunne pensionskassen som sådan aldrig komme i egentlige solvensmæssige problemer på grund af den struktur, produktet havde med de betingede garantier. Det ville i øvrigt også gælde efter en overgang til markedsrente.

Hasse Jørgensen oplyste, at hvad angik de forskellige kundereserver, var der også sket en lille nedgang. Bonusgraden i forhold til depoter var faldet fra 40 % til 32 %.

Dirigenten takkede for forelæggelsen af årsrapporten for 2018 og åbnede herefter for debat om hhv. bestyrelsens mundtlige beretning og årsrapporten for 2018. Dirigenten oplyste, at årsrapporten foreligger underskrevet af direktion og bestyrelse og med blank påtegning fra revisor.

Lisbeth Snoager Sloth henviste til de oplyste hensættelser i årsrapporten og bad om en kommentar til, hvad er forskellen er på de hensættelser, bestyrelsen har foretaget, og dem, som Finanstilsynet kræver i henholdsvis 2017 og 2018.

Dirigenten oplyste, at der kunne stilles fleres spørgsmål inden bestyrelse og/eller administrationen besvarer dem.

Jørgen Munch tilkendegav, at han i gennemgangen af årsrapporten savner information om, at der i år er sket en nedsættelse af pensionsydelse. Han oplyste, at hans egen pensions var blevet nedsat med 10.000 kroner, og at det var sket uden varsel og uden særlige bemærkninger. Han oplyste, at han havde erfaret det ved at tjekke pensionsudbetalingen i sin netbank. Jørgen Munch fandt, at dette er i modstrid med den information, der blev på generalforsamlingen sidste år, hvor han af aktuaren var blevet betrygget om, at længere levetider ikke gav firmaets aktuar anledning til bemærkninger, da pensionskassen er solidt baseret. I år er der så varslet ydelsesnedsættelser med henvisning til de demografiske forhold. Han gav udtryk for, at det kunne opfattes som et troværdighedsproblem.

Jørgen Munch henviste til Finanstilsynets kendelse om muligheden for kollektiv overgang til markedsrente og nævnte, at, det er om Finanstilsynets kendelse, som jo forhindrede, at vi i dag skulle stemme om, hvorvidt vi skulle gå kollektivt over til markedsrenteprodukt. Han fandt, at formandens gennemgang af tilsynets afgørelse ikke var fair og loyal og ikke gav medlemmerne et indblik i, hvad er det, der foregår i maskinrummet?

Jørgen Munch henviste til I § 4 i bekendtgørelse 445 omkring god skik for finansiel virksomhed, at bestyrelsen skal handle fair, loyalt og informativt over for medlemmerne. Han fandt, at kendelsen fra Finanstilsynet var kommet ud sent, og kunne være svær at finde på hjemmesiden. Han anså kendelsen for interessant læsning, meget informativ og peger på en række problemer. Han fandt anledning til at spørge sig selv om hvem han har mest tillid til - Finanstilsynet eller bestyrelsen, hvoraf nogle er på genvalg.

Jørgen Munch fandt, at Finanstilsynet i kendelsen giver udtryk for, at bestyrelsens forslag er ikke sagligt begrundet og at grupper af medlemmer vil blive stillet ringere, og at det formål om spredning af risikoprofilen, som er formålet med overgang til markedsrente – og som i øvrigt er regulært nok, vil kunne opnås ved tilbud om individuelt omvalg. Han henviste til, at kendelsen refererer til bestyrelsens egne bemærkninger i den dialog, der har været, om at det vil koste ca. 200 kroner om året pr. medlem.

Han efterlyste en bedre orientering til medlemmerne omkring sagen om kollektiv overgang til markedsrente, også på baggrund af at man nu vil anke den. Med hensyn til de garantier, der gælder i det nuværende produkt anførte Jørgen Munch, at man ikke må tro for meget på, at der er tale om absolutte garantier. Han henviste til det omvalg, der skete i 2004, hvor medlemmerne blev lovet "guld og grønne skove", men hvor medlemmerne efter hans opfattelse ikke havde fået den fulde information. Han pegede på, at den garanti, der i dag er i gennemsnitsrenteproduktet, er meget begrænset og kun gældende i grundlagspensionen og ikke i tillægspensionen. Endelig nævnte han om tillægspensionen, at Finanstilsynet har givet udtryk for, at medlemmerne for lidt information om, hvordan den er sammensat.

Dirigenten takkede for spørgsmålene og gav ordet til Hasse Jørgensen, som vil indlede med at svare på de tekniske spørgsmål.

Hasse Jørgensen oplyste, at han forstod spørgsmålet om hensættelser således, at det virkede som om, der er en metodemæssig forskel på den metode, Finanstilsynet opstiller for livshensættelserne i forbindelse med forbedring af levetiderne og den metode, som bestyrelsen rent faktisk har benyttet. Hasse Jørgensen oplyste, at der efter hans overbevisning ikke nogen er forskel mellem de to ting.

Lisbeth Snoager Sloth præciserede, at spørgsmålet gik på, om der er der en forskel mellem det krav, som Finanstilsynet sætter, og det, som bestyrelsen har indbygget i årsberetningen? Hun henviste til at det af årsrapporten fremgår, at der er hensat et beløb både i 2017 og 2018 og det fremgår også, at det er på grund af Finanstilsynets krav. Hun spurgte derfor, om der er en forskel mellem det, Finanstilsynet kræver, og det, bestyrelsen har indbygget i regnskabet.

Hasse Jørgensen oplyste helt generelt, at pensionskassen følger Finanstilsynets henvisninger af enhver form, så hvis de ønsker nogle hensættelser af en eller anden type, så vil det altid være dem, der ender i regnskabet.

Lisbeth Snoager Sloth nævnte, at der på et tidligere tidspunkt har været foretaget større hensættelser end Finanstilsynet kræver og bad om en kommentar til, om det fortsat sker.

Hasse Jørgensen oplyste, at dette formentlig ikke er tilfældet, men henviste til aktuaren for yderlige kommentarer.

Ansvarshavende aktuar Steen Ragn nævnte, at der formentlig er tale om pensionshensættelserne. Han oplyste, at der aldrig i pensionskassen har været hensat mere end hvad lovgivningen kræver. AP bruger de af Finanstilsynet foreskrevne modeller, anvendt på denne her bestand og på de enkelte tilsagn og ud fra det kan man i årsrapporten konstatere den hensættelse på godt 6,7 milliarder, som er det, der skal være. Det er i øvrigt metoder, som revisionen har erklæret sig enig i.

Hasse Jørgensen henviste til spørgsmålet om nedsættelser af pensionen. Han henviste til bestyrelsens beretning, hvoraf det fremgår, hvordan produktet er skruet sammen og hvordan vilkårene er. Der har været lagt op til, at der skulle ske nedsættelser af forskellige pensioner, og det har man forsøgt at udjævne så meget som overhovedet muligt, således at der stort set ikke ville komme nedsættelser af betydning. Det af Jørgen Munch nævnte beløb er det ikke muligt i dag at verificere, men politikken har været at forsøge at udjævne de mulige nedsættelser ved hjælp af egenkapitalen.

Med hensyn til Finanstilsynets afgørelse om kollektiv overgang til markedsrente, oplyste Hasse Jørgensen, at AP og Finanstilsynet ikke grundlæggende er uenige om særligt mange eller væsentlige faktuelle ting, men mere om nogle kriterier, hvorpå det skal vurderes, om sådan en pensionskasse her kan få lov til at lave en overgang til markedsrente. Pensionskassen vurderer, at det vil indebære store fordele for pensionskassens medlemmer at overgå til markedsrente, fordi man kan få en mere velkalibreret fordeling af risikoen mellem unge og gamle medlemmer. Hasse Jørgensen fandt, at Finanstilsynet er enig heri, men lægger mere vægt på, at pensionskassen for så vidt godt kan klare sig videre uden at overgå til markedsrente kollektivt. De mener ikke, at det er legalt bare at træffe den beslutning om kollektiv overgang, og det er kort sagt der, uenigheden står. Han fandt ikke, at i der i afgørelsen udtales nogen former for kritik af pensionskassen eller bestyrelsens ageren i tidens løb.

Dirigenten spurgte, om der var flere kommentarer til årsberetningen.

Kurt Koudahl Petersen oplyste, at han ikke har oplevet noget i sit personlige samarbejde med pensionskassen, som har været dårligt, og han fandt, at AP har en glimrende hjemmeside. Han nævnte i forhold til beretningen, at han var meget glad for, at man i pensionskassen vægter aktivt ejerskab og ansvarlige investeringer. Han fandt, at pensionskassen har et uudnyttet potentiale, hvis man skal leve op til, hvad en stor del af andre pensionskasser gør på det område. Han nævnte, at der er lavet undersøgelser af, hvordan forskellige pensionskasser investerer, og der er Sampension overrepræsenteret i forhold til et gennemsnit af alle danske pensionskasser med investeringer i kontroversielle selskaber.

Kurt Koudahl Petersen udtrykte tilfredshed med oversigten over nogle af de forskellige investeringer, som der skal kigges nærmere på. Fx kan overvejes, om det er klogt, at man har 132 mio. kr. i McDonald's, som tilsyneladende har svært ved at betale skat og som behandler folk på en mærkelig måde. Den kan formentlig nævnes flere tilsvarende selskabers, hvor Sampension i dag investerer. Han fandt det positivt, at bestyrelsen sammen med administrationen peger på muligheden for at forstærke den indsats. Endelig roste han bestyrelse og administration for intentionen om at være transparente i forhold til, hvad der investeres i og så frem til de omtalte forbedringer.

Dirigenten spurgte, om der var yderligere kommentarer eller spørgsmål, hvilket viste sig ikke at være tilfældet, og debatten om beretning og årsrapport blev afsluttet.

Generalforsamlingen **godkendte** herefter årsrapporten for 2018 med 80 stemmer for, 1 imod, 74 blanke og 1, der ikke stemte.

4.a. Forslag til vedtægtsændring - formalia vedrørende generalforsamling

Dirigenten oplyste, at det første forslag fra bestyrelsen vedrørte formalia vedrørende generalforsamling og gav herefter ordet til næstformand Cecilie Therese Hansen.

Næstformanden gennemgik første del af forslaget, hvor bestyrelsen foreslog, at man i vedtægternes § 4, stk. 1, præciserede, at pensionskassens generalforsamling kunne afholdes i Københavns Kommune eller i en Københavns Kommune tilgrænsende kommune, hvilket betød, at den ville få følgende ordlyd:

"Stk. 1. Ordinær generalforsamling afholdes en gang årligt inden udgangen af april måned. Den afholdes i København Kommune eller i en til Københavns Kommune tilgrænsende kommune, medmindre anden bestemmelse træffes på den foregående generalforsamling."

Formanden gennemgik anden del af forslaget, der handlede om bekendtgørelse af generalforsamlingen i fagbladene og bemærkede, at i og med, at man nu levede i en mere digital tidsalder, så foreslog man, at vedtægts § 4, stk. 3, blev slettet, så generalforsamlingen ikke længere skulle bekendtgøres i organisationernes blade og af samme årsag foreslog man også, at § 16, stk. 3, om at et resumé af årsrapporten skulle gengives i organisationernes blade blev slettet. Årsrapporten var i forvejen tilgængelig på pensionskassens hjemmeside.

Formanden gennemgik den tredje del af forslaget, der omhandlede fysisk materiale på pensionskassens kontor. Vedtægternes § 4, stk. 7, sagde, at indkaldelse, som indeholdt årsregnskab osv. lå på pensionskassens kontor senest to uger inden generalforsamlingens afholdelse. Da det materiale også lå på pensionskassens hjemmeside, foreslog man at ændre bestemmelsen, så stk. 7 fik følgende ordlyd:

"Stk. 7. Indkaldelse, som indeholder årsregnskab, koncernregnskab, revisionspåtegning, årsberetning samt de fuldstændige forslag til vedtægts- og regulativændringer, offentliggøres på pensionskassens hjemmeside senest 2 uger før generalforsamlingens afholdelse."

Endvidere fremgik det af § 7, stk. 2, at generalforsamlingsprotokollen eller en bekræftet udskrift af denne skulle være tilgængelig for medlemmerne på pensionskassens kontor. Da denne kopi var tilgængelig på pensionskassens hjemmeside, blev det foreslået at ændre formuleringen af § 7, stk. 2 til:

"Stk. 2. Senest 14 dage efter generalforsamlingens afholdelse skal generalforsamlingsprotokollen være tilgængelig for medlemmer på pensionskassens hjemmeside."

Formanden bemærkede, at den fjerde del af forslaget alene bestod af nogle henvisningsændringer.

Dirigenten åbnede herefter for debat.

Jørgen Munch fandt forslaget fornuftigt, men fandt, at det bør stilles som betingelse, at hjemmesiden fungerer bedre end i dag. Han beklagede, at materialet ikke foreligger skriftligt på bordene, ligesom han anså det for temmelig besværligt at finde det på hjemmesiden. Han fandt, at der ingen grund er til, at materialet til generalforsamlingen ligger så skjult, som tilfældet er og fandt det hensigtsmæssigt at gøre det nemmere tilgængeligt, transparent og åbent.

Lisbeth Snoager Sloth delte denne opfattelse. Hun fandt det svært at komme ind til materialet – bl.a. fordi der skulle benyttes Nem-ID for at komme ind på sin egen side. Hun opfordrede til at lægge materialet på hovedsiden, så man ikke hele tiden skal ind med Nem-ID.

Formanden nævnte, at hun var en lille smule overrasket over noget af kritikken. Selv var hun blot med et enkelt klik på et link på forsiden kommet direkte ind generalforsamlingsmaterialet og havde i øvrigt opfattelsen af, det er lykkedes at få generalforsamlingsmaterialet bredt ud. Det er dog et mål hele tiden at forsøge at gøre hjemmesiden bedre.

På et spørgsmål fra Bent Anker bekræftede formanden, at der fortsat blive udsendt indkaldelser og materiale til generalforsamlinger enten på mail eller - hvis man har fremeldt sig elektroniske post - pr. fysisk brev.

Dirigenten konstaterede, at der ikke var andre, der ønskede at kommentere det fremsatte forslag og afsluttede herefter debatten.

Dirigenten konstaterede, at i relation til forslag 4.a. i-iii), at der var 97 stemmer for, 2 imod, 3 blanke og 54 ej afgivet. Dirigenten konkluderede herefter, at forslaget var **vedtaget**.

4.b. Forslag til vedtægtsændring – forslag til regulativændring om modregning i invalidepension

Dirigenten oplyste, at punkt 4.b er et forslag fra bestyrelsen, der handler om modregning i invalidepension. Forslaget er beskrevet i den offentliggjorte dagsorden med tilhørende fuldstændige forslag. Dirigenten oplyste, at der efter at bestyrelsen har fremsat deres forslag er fremsat et ændringsforslag hertil, som er dagsordenens punkt 5.a. Det er fremsat af medlemmet Hanne Egebjerg Frantsen, og for at få en god debat om disse forslag, havde han besluttet at behandle de to forslag sammen.

Dirigenten oplyste, at først forelægger bestyrelsen ved Per Frølund Thomsen punkt 4.b og derefter fremlægger Hanne Egebjerg Frantsen sit forslag.

Per Frølund Thomsen henviste til generalforsamlingen i 2015, hvor man gennemgik vi alle invalidergelserne omkring pensionsforhold og vedtog nye regulativer. På baggrund af de nye regulativer har der været en række medlemsreaktioner, som har fået bestyrelsen til fremsætte et forslag, der kan afbalancere og kompensere for nogle uhensigtsmæssigheder, der har været.

Per Frølund Thomsen oplyste, at formålet dengang dels var et ønske om at bevare tilknytningen til arbejdsmarkedet, når det var muligt, dels forhindre overkompensation, dels sikre en økonomi, så man kunne fortsætte livet som før og dels for at undgå forskelsbehandling af pensionisterne.

Per Frølund Thomsen redegjorde for bestyrelsens motivation for forslaget.

Bestyrelsen foreslår en tilpasning af de regler, der gælder i modregningen i den invalidepension, medlemmerne kan opnå, hvis disse har indtægter ved siden af invalidepensionen. Tilpasningerne har til formål at motivere medlemmer af pensionskassen til at bevare en tilknytning til arbejdsmarkedet, f.eks. ved at indgå i et fleksjob. I det nuværende regulativ kan medlemmet oppebære en indkomst på op til 55.900 kroner årligt, som indeksreguleres, før der sker modregning i invalidepensionen ved 2/3 erhvervsevnetab. Der modregnes 50 øre for hver krone indkomsten overstiger indtægtsgrænsen. Hvis medlemmet har ret til halv invalidepension, er indtægtsgrænsen det dobbelte og der modregnes 25 øre for hver krone, indkomsten overstiger indtægtsgrænsen. Det foreslås, at indtægtsgrænsen hæves til det dobbelte svarende til 111.800 ved 2/3 erhvervsevnetab og 223.600 ved 50 % erhvervsevnetab. Medlemmerne i pensionskassen har gennemsnitligt en løn på 450.000 kroner årligt før skat og en

invalided pension svarer til mellem 40-50 % af deres nuværende løn. Med den nuværende indtægtsgrænse vil et typisk medlem opnå en invalided pension plus supplerende indkomst svarende til ca. 58 % af hidtidig løn, før der sker modregning i invalided pensionen. Med det foreliggende forslag vil et typisk medlem opnå en samlet dækningsgrad for invalided pension og supplerende indkomst svarende til ca. 70 % af hidtidig løn, før der sker modregning i invalided pensionen. Pensionskassen tillader, at medlemmerne vælger invalided pension op til 90 % af lønnen. Hvis medlemmerne udnytter dette, vil der allerede ved den nuværende grænse blive tale om en lille indkomstmæssig overkompensation, før der sker modregning. Mange har dog valgt minimumsdækningen, som er de 40 %. Den foreslåede indtægtsgrænse er afbalanceret, så den er tilpasset medlemmernes gennemsnitlige forhold. Endvidere er muligheden for at opnå overkompensation for dem, der vælger en høj invalided pension, begrænset ved den foreslåede forhøjelse af indtægtsgrænsen.

Per Frølund Thomsen kommenterede konsekvenserne for medlemmer i fleksjob. De nuværende modregningsregler undtager modregning i forhold til de sociale ydelser, det enkelte medlem modtager. Der modregnes i indtægt, som medlemmet oppebærer for arbejde. De gældende bestemmelser betyder, at der sker en forskelsbehandling i forhold til den modregning, når medlemmerne visiteres til fleksjob. De afhænger af, i hvilke perioder det enkelte medlem har mulighed for at få et fleksjob. Det er den ydelse, der hedder ledighedsydelsen, som defineres som en social ydelse og den modregnes derfor ikke i invalided pensionen. Denne ydelse får medlemmer, der er visiteret til fleksjob, men endnu ikke har fået et fleksjob. Når medlemmet får et fleksjob, har medlemmet en indtægt bestående af løn fra arbejdsgiver samt flekslønstilskud. Begge indtægter modregnes i invalided pensionen.

Per Frølund Thomsen oplyste, at bestyrelsen for at imødekomme denne forskelsbehandling foreslår, at ledighedsydelsen fremadrettet betragtes som en indtægt, der giver anledning til modregning. Det vil ligestille modregningsreglerne for alle medlemmer, som er visiteret til et fleksjob, uanset om det er muligt at få et fleksjob eller ej. Omvendt vil det betyde en reduktion i invalided pensionen på ca. 45.000 kroner årligt for medlemmer, der fremadrettet modtager ledighedsydelse.

Stramningen vedrørende ledighedsydelse berører ikke de medlemmer, som aktuelt pr. 1. juli 2019 modtager invalided pension og ledighedsydelse. Bestyrelsen vil fastsætte nærmere regler herom i bilag til regulativet.

Per Frølund Thomsen oplyste, at forslaget har til formål at motivere medlemmer af pensionskassen til at bevare tilknytningen til arbejdsmarkedet, fx ved at indgå i et fleksjob. Han oplyste, at den foreslåede ændring vil medføre en merudbetaling af invalided pension fra pensionskassen på ca. en halv mio. kr. pr. år fortløbende. Bestyrelsen vil i den forbindelse følge udviklingen i dækninger og udbetalinger.

Per Frølund Thomsen gennemgik selve forslaget til ændring i pensionsregulativ.

"Der modregnes i den udbetalte invalided pension, således at invalided pensionen nedsættes med 50 øre for hver krone, medlemmet oppebærer i indtægt, der overstiger 111.800 kr. årligt (og de var så sat op fra 50.000) (2019, indeksreguleret).

Ved udbetaling af halv invalided pension modregnes der således, at invalided pensionen nedsættes med 25 øre for hver krone, medlemmet oppebærer i indtægt, der overstiger 223.600 kr. (og det var før 100.000) årligt (2019, indeksreguleret).

Der modregnes i indtægt, som medlemmet oppebærer for arbejde, herunder lønindkomst, indtægt ved selvstændig erhvervsvirksomhed, honorarer, offentligt løntilskud til stillinger, hvor der med baggrund i helbredsmæssige forhold ydes tilskud (fx fleksjob) og anden arbejdsindtægt. Herudover modregnes i indtægt, som medlemmet oppebærer fra ledighedsydelse.

Der modregnes for al arbejdsindtægt, både indtægt der oppebæres i og uden for medlemmets hidtidige fag/ erhverv.

Der modregnes ikke for kapitalindkomst, sociale ydelser (dog bortset fra ledighedsydelse), private pensioner eller andre beløb, der ikke er arbejdsindtægt.

Medlemmet har pligt til på forespørgsel at oplyse sine indtægtsforhold til pensionskassen.

Bestyrelsen fastsætter nærmere regler herom.”

Per Frølund Thomsen oplyste afslutningsvis, at forslaget som sagt er lavet på grund af medlemshenvendelser og er bestyrelsens bedste bud på, hvordan vi kan prøve at afbalancere og lave et kompromis. Han oplyste, at der har været flere medlemshenvendelser, og i den forbindelse har der været kontakt til FAOD med hvem det er aftalt, at man efter generalforsamlingen sætter sig sammen for at gå alle modregningsreglerne igennem og eventuelt forenkle dem, hvis det er muligt. Han anbefalede generalforsamlingen at stemme ja til forslaget.

Dirigenten henviste til forslag 5.a., der vedrører samme emne og gav ordet til Hanne Egebjerg Frantsen. Han oplyste, at forslag 5.a. er et medlemsforslag, som bestyrelsen ikke støtter.

Hanne Egebjerg Frantsen oplyste, at formålet med forslaget er at sikre, at de svageste og fattigste invalidepensionister udbetales en større andel af deres opsparede pension. Og at sociale ydelser ikke bliver beskåret. Det er i forvejen de ydelser, vores bestyrelse foreslår beskåret er i forvejen reducerede ydelser. Det er på kort sigt. Fremadrettet er målsætningen at få ændret nuværende komplicerede regler.

Hanne Egebjerg Frantsen anførte, at reglerne er komplicerede og få kan forstå dem. Det kan være vanskeligt som sygdomsramt at forstå dem, og det er ikke sikkert, at medlemmerne har en fornemmelse af, hvad der kan gøres, hvis uheldet er ude?

Hanne Egebjerg Frantsen oplyste, at ud af de ca. 10.000 medlemmer i AP, er der 55 invalidepensionister. Af de 55 er der 1, der er halvt invalidepensionist og 54, der er fuldtidspensionerede. Af de 55 er der 11 inklusive hende selv, der kan arbejde. Gennemsnitslønnen for de 11 er på 270.000 kr. og gennemsnitspension for dem er på 142.000 kr.

Hanne Egebjerg Frantsen henviste til sit udsendte forslag og gennemgik nogle plancher, der beskrev det hendes forslag. Den første søjle på planchen viste de 270.000 kr. I dag er det sådan, at en invalidepensionist får 30.000 af sin pension, af de 142.000 mens resten afleveres til pensionskassen. Med det forslag, der er stillet af Arkitekternes Pensionskasse får vedkommende ca. 60.000 om året. Forslaget her går på at hæve det til 90.000 for at undgå, at man skærer i de svageste pensioner.

Dirigenten takkede for indlæggene og spurgte om der var flere bemærkninger fra salen. Det var der og han gav ordet til Hanne Schmidt.

Hanne Schmidt fandt det vanskeligt at støtte bestyrelsens forslag. Hun var kritisk over for forslaget om at motivere folk i fleksjob og var generelt kritisk over for fleksjobmodellen, som hun ikke fandt, er en rimelig måde at behandle syge på.

Dirigenten gav ordet til Per Frølund Thomsen.

Per Frølund Thomsen oplyste, at bestyrelsen ikke kan støtte forslaget fra Hanne Egebjerg Frantsen, og han gennemgik bestyrelsens argumenter for ikke at støtte det.

Bestyrelsen finder, at forslaget med sin udformning vil skabe en u hensigtsmæssig ubalance i modregningsreglerne for medlemmer med 2/3 erhvervsevnetab, henholdsvis medlemmer med 1/2 erhvervsevnetab. Han oplyste, at pensionskassen som princip har, at der som udgangspunkt ikke skal ske forsøksbehandling. Et medlem med 2/3 erhvervsevnetab modtager fuld invalidepension, mens et medlem med 1/2 erhvervsevnetab modtager halv invalidepension. Medlemmer med 2/3 tab af erhvervsevne vil med bestyrelsens forslag under dagsordenens punkt 4.b få et bundfradrag på 111.800 og 50 øres modregning for hver krone, der tjenes ud over bundfradraget. Det er jo en forbedring i forhold til eksisterende forhold.

Mens et medlem med 1/2 tab af erhvervsevne får et bundfradrag på 223.600, også en forbedring på 123.000 i forhold til tidligere og 25 øres modregning for hver krone, der tjenes ud over bundfradraget. Med medlemsforslaget vil muligheden for overkompensation endvidere blive forøget i forhold til bestyrelsens forslag. Medlemmer kan i dag vælge en invalidepension på op til 90 % af en udregnet indkomst,

hvortil et medlem med forslaget vil have mulighed for at have en indtægt ved siden af invalidepensionen på 167.700 kroner årligt og her er et eksempel. Et medlem med en indkomst, løn + flekslønstilskud på 400.000 og en invalidepension på enten 100.000 eller 200.000, afhængigt af om man har 1/2 eller 2/3 erhvervsevnetab vil begge med bestyrelsens forslag få udbetalt 455.900 efter modregning.

Med det fremsatte medlemsforslag vil et medlem med 2/3 erhvervsevnetab få udbetalt 483.850 kroner, mens et medlem med 1/2 erhvervsevnetab vil få udbetalt 441.925. Nærværende medlemsforslag vil medføre en øget omkostning i skadesregnskab på ca. 1,2 millioner kroner pr. år fortløbende. Bestyrelsen har fremsat et forslag, som er mere afbalanceret og som sagt så tager vi kontakt til FAOD efterfølgende for at få udredt det her og se, om vi kan blive enige om et fælles forslag.

Hanne Egebjerg fandt det betænkeligt at laver principper for meget få medlemmer og opfordrede til stemme imod bestyrelsens forslag. Hun fandt oplysningen om et beløb på 400.000 kr. for flekslønnsjob stærkt manipulerende. Der har ikke siden 2013 været nogen på de her lønninger, og som det fremgår af gennemsnitstallene kan det være, at der i AP er både den ene og den anden yderlighed. Hun var usikker på, om pensionskassens bestyrelse havde tilstrækkelig viden om de faktiske forhold.

Dirigenten gav ordet til Lilian Jensen. Lilian Jensen fandt, at bestyrelsens tilgang var ret teknokratisk og oplyste, at det – som hun så det – ikke gør den store forskel, om man er 2/3 invalid eller 1/2 invalid.

Hanne Egebjerg Frantsen tilkendegav, at grunden til at hun har bragt forslaget frem er, at man nu vil ind og skære i de sociale pensioner, hvilket man ikke har gjort før. På sigt kan det medføre, at der skæres 45.000 kr. ud af ydelserne. Hun oplyste, at hun ikke selv berøres af bestyrelsens forslag, men at det kan ramme andre. Hun fandt det vigtigt, at medlemmer, som har sparet op i AP, ikke skal have forringet deres forhold, idet man har haft sine forventninger til at pensionskassen kunne sikre en, hvis man blev syg og ikke kunne arbejde.

Per Frølund Thomsen henviste til, at det, der behandles under dette forslag, dækker ca. 40 %. Komende medlemmer kan frivilligt tegne op til 90 % dækning og forslaget berører ikke de medlemmer, som er under en invalidepension p.t. Hvis bundfradraget hæves, betyder det også, at selv om der skæres i fleksydelsen, så er beløbet mindre end det var før, og medlemmet vil få mere ud af sin flekslønnydelse i forhold til, hvad tilstanden er i dag.

Hanne Egebjerg Frantsen oplyste, at hun er bekendt med dette. Personligt vil hun få 25.000 kr. ekstra ud af det, hvis bestyrelsens forslag vedtages. Hun oplyste, at hun er blevet tilkendt en invalidepension på 300.000 kr., men de første år fik hun ingen af dem udbetalt, fordi alt blev modregnet. Det er for at undgå, at dette sker for andre, der er i samme situation.

Dirigenten konstaterede, at ikke andre ønskede ordet og generalforsamlingen kunne gå til afstemning. Han oplyste, at da der er tale om en ændring til pensionsregulativet kræver det to tredjedele af de afgivne stemmer.

For bestyrelsens forslag 4.b. stemte 50, imod stemte 75 og 28 blanke. Dirigenten konkluderede herefter, at forslaget ikke opnåede ikke to tredjedele af de krævede stemmer og at forslaget var **forkastet**.

For medlemsforslag 5.a. stillet af Hanne Egebjerg Frantsen stemte 82, imod 45 og 25 blanke. Dirigenten konkluderede herefter, at forslaget ikke opnåede ikke to tredjedele af de krævede stemmer og at forslaget var **forkastet**.

4.c. Forelæggelse og godkendelse af lønpolitik

Dirigenten bemærkede, at punktet vedrørte forelæggelse og godkendelse af pensionskassens lønpolitik og gav herefter ordet til næstformand Cecilie Therese Hansen.

Næstformanden henviste til det fremsendte materiale og bemærkede, at pensionskassens lønpolitik evalueres årligt for at sikre, at den er tilpasset lovgivningen og virksomhedens udvikling, herunder at den er i overensstemmelse med og fremmer en sund og effektiv risikostyring.

Næstformanden oplyste, at politikken var en fælles lønpolitik gældende for forsikringsadministrationsfællesskabets finansielle virksomheder, der består af Sampension Livsforsikring A/S, Arkitekternes Pensionskasse og Pensionskassen for Jordbrugsakademikere & Dyrlæger. Virksomhederne administreres af Sampension Administrationsselskab A/S, hvor alle medarbejdere var ansat.

Næstformanden oplyste, at lønpolitikken omfattede alle ansatte i forsikringsadministrationsfællesskabet, hvor det gennem en administrationsaftale blev sikret, at Sampension Administrationsselskab A/S også overholder lønpolitikken.

Næstformanden oplyste, at lønpolitikken indhold var gennemgået og revideret i lyset af gældende lovgivning samt virksomhedernes forhold i øvrigt. Der var alene foretaget ændringer af redaktionel karakter samt en ændring som konsekvens af organisatorisk ændring i Sampension Administrationsselskab A/S, der medførte, at den matematiske direktør var tilføjet som væsentlig risikotager. I selve dagsordenmaterialet fremgik det, hvilke personer, der var omfattet af lønpolitikken.

Næstformanden oplyste, at bestyrelsen den 7. marts 2019 havde ajourført og vedtaget en ny lønpolitik, der nu i overensstemmelse med lov om finansiell virksomhed blev indstillet til generalforsamlingens godkendelse og ville – såfremt den blev godkendt – blive offentliggjort på pensionskassens hjemmeside.

Næstformanden anbefalede generalforsamlingen at godkende lønpolitikken.

Dirigenten åbnede herefter for debat.

Lilian Jensen henviste til det udsendte forslag til lønpolitik. Hun nævnte, at der er tre ting, hun gerne ville slå ned på. For det første, at man betaler sig fra loyalitet, hvilket hun ikke brød sig om. Loyalitet må anses for noget, man har eller ikke har, og er noget, man diskuterer ved ansættelsesproceduren. Derpå bad hun med henvisning til side 5 i politikken om en forklaring på, hvad en nyansættelsesgodtgørelse er. Endelig ville hun gerne høre lidt mere om, hvorfor den matematiske direktør fremover skal benævnes som særlig risikotager, da det umiddelbart lyder det som om, han bare er en, der skal behandle tal.

Dirigenten gav ordet til vicedirektør Christian Due.

Christian Due kommenterede spørgsmålene. I Sampension anvendes variabel løn i en meget afgrænset del af virksomheden i administrationselskabet, og udelukkende i investeringsområdet. Det er primært for at kunne tiltrække relevante medarbejdere, da det er en del af det marked, vi befinder os på. Man kan sige, at hvis man skal ansætte dygtige medarbejdere inden for dette område er det en del af det, at de drives og virker ved at have mulighed for at opnå en bonus. Der er forskellige kriterier til det, herunder loyalitet og særlig indsats, der indgår i vurderingen.

Med hensyn til spørgsmålet om nyansættelsesgodtgørelse foreslog Christian Due, at HR-direktøren svarer.

HR-direktør Søren P Espersen oplyste, at selvom muligheden er nævnt i regnskabet, er der ikke udbetalt noget af den. Så vidt vides har det aldrig været anvendt i Sampension og heller ikke i pensionskassen.

Ulrich Bülow henviste til afsnittet om særlige risikotagere og bad om en kommentar til, hvad er det for en risiko, man løber, når man bliver ansat som direktør.

Jørgen Munch fandt, at der mangler at redegørelse for, hvordan lønpolitikken stemmer overens med reglerne inden for Lov om finansiell virksomhed, som anbefaler, at man begrænser bonustillæg mv, således der ikke kommer en spekulativ interesse hos de ansatte.

Christian Due oplyste med hensyn til den risiko, man løber som direktør, at det skal opfattes som den risiko man på virksomhedens vegne kan påføre virksomheden. Når disse personer identificeres vurderes det, hvem er det, der ved hjælp af deres daglige ageren kan påtage risiko på virksomhedens vegne, og dem gælder der så særlige vilkår for, for at vi skal være sikre på, at det selvfølgelig foregår ordentligt. Disse særlige risikotagere bliver identificeret og skrevet ind i lønpolitikken.

Om årsagen til at den matematiske direktør er blevet udvalgt her oplyste Christian Due, at tidligere var den matematiske direktør også den ansvarshavende aktuar i livsselskabet, og indgik derfor også i en del

af administrationsfællesskabet. Den funktion er nu blevet splittet ud på to personer, og så har det været nødvendigt at definere, at den matematiske direktør som særlig risikotager.

I forhold til anvendelsen af bonus oplyste Christian Due, at Sampension har sat loft over størrelsen på evt. bonusordninger. Sampension tager i høj grad højde for de regler, der er på området og de vejledninger, der er. For eksempel så kan bonussen maksimalt udgøre 500.000, men er begrænset til maksimalt op til 100 % af den fastsattes grundløn. Derudover så er der også nogle regler for, hvordan det her det kan blive udbetalt hen over tid, der også gør, at man kan sikre, at der ikke foregår uhensigtsmæssig adfærd.

Dirigenten konstaterede, at der ikke var andre, der ønskede at kommentere det fremsatte forslag og afsluttede herefter debatten.

Dirigenten oplyste, at lønpolitikken skulle godkendes med simpelt flertal af de stemmer, som blev afgivet og konstaterede, at der var 54 stemmer for, 46 imod og 42 blanke. På baggrund af afstemningen konkluderede dirigenten, at lønpolitikken var **godkendt**.

5.b. Forslag om aktivt ejerskab og transparens

Dirigenten bemærkede, at forslaget omhandler pensionskassens investeringspolitik med fokus på i) aktivt ejerskab og ii) transparens.

Dirigenten oplyste, at forslaget er todelt. Første del handler om forslag vedrørende aktivt ejerskab og det lyder indledningsvis: "Generalforsamlingen forpligter subsidiært henstiller, at generalforsamlingen henstiller til pensionskassens bestyrelse at sikre udøvelsen af det aktive ejerskab i fossile selskaber, og så er der en punktopremsning.

Dirigenten oplyst at forslaget - for at det kan tages til behandling, alene kan 'henstille' - så forslaget bliver "Generalforsamlingen henstiller, at generalforsamlingen henstiller til pensionskassens bestyrelse at sikre udøvelsen af det aktive ejerskab i fossile selskaber osv..."

Anden del det handler om forslag vedrørende transparens og forslaget lyder: "Generalforsamlingen henstiller til, at bestyrelsen i overensstemmelse med OECD's retningslinjer for institutionelle investorer sikrer, og så er der en række forslag eller en række punkter."

Dirigenten bad forslagsstillerne Lilian Jensen og Lene Nielsen om at motivere forslagene.

Dirigenten oplyste, at, at bestyrelsen ikke støtter forslaget.

Lene Nielsen gennemgik baggrunden for forslaget. Motivationen gengives her i fuldt transskriberet form:

"Ja, så står vi her igen. Ja tak, det er nok meget godt. For fire år siden vedtog generalforsamlingen et forslag om afvikling af investeringer i fossile brændsler. For tre år siden kom der et endnu mere vidtgående forslag, som også blev vedtaget. Begge forslag er mere aktuelle end nogensinde.

I sommeren 2018 rykkede klimakrisen tættere på. Her er min lokale sø før og efter sommeren. Men det er jo efterhånden ved at være business as usual, det der sker i resten af verden. Tørke og skovbrande, oversvømmelser, kæmpestorme og cykloner. Men det er jo nok ikke business as usual for dem, der mister deres hjem.

Her er den generation, der for alvor kommer til at mærke klimaforandringerne. Hvad skal vi sige, når de spørger os: Hvad gjorde I? Jo, vi forsøgte at komme i dialog med Exxon og Shell, men de fortsatte med at hente olie op.

Lad os se på, hvad der er status på pensionskassens investeringer. Her er Sampensions aktier i kul- og minedrift og i tjæresand. I kan se, det øverste tal det er jo millioner, vi taler om, det er 243 millioner. Vi har også en pæn andel i tjæresand stadigvæk. Her har vi vores aktier i olie og gas.

Men bestyrelsen insisterer på aktivt ejerskab frem for afvikling. Og hvordan går det så lige med det aktive ejerskab? Altså jeg skal lige sige, at det bliver jo nogle gange brugt som argument, at aktivt

ejerskab – hvis vi sælger aktierne, så er der bare nogle andre, der køber dem – men det er jo ikke sådan, finansmarkeder virker. Jo flere der sælger, jo mere falder de i værdi.

De fem største børsnoterede olieselskaber i verden bruger omkring 200 millioner dollars om året på kampagner, der underminerer den globale indsats for klimaet. Og der er jo Exxon og Shell, som vi så vi også har aktier i, de er en af de fem. Exxon har også vist, at de ikke har til hensigt at lægge dæmper på deres aktiviteter. I en ny rapport siger de, at de regner med, at behovet for olie vil stige med 25 % frem til 2040. Den olie vil de gerne levere. Det er ikke det, vi skal støtte med vores investeringer.

En af de lidt bedre nyheder er, at der efterhånden er flere og flere, der begynder at afhænde deres investeringer i fossile brændsler. Men Sampension argumenterer også her for at fastholde ejerskab.”

Dirigenten gav ordet til Lilian Jensen.

Lilian Jensen gennemgik baggrunden for forslaget. Motivationen gengives her i fuldt transskriberet form:

”Nu tager jeg over. Det forholder sig nemlig sådan, at vi fra pensionskassens side nu gennem flere år er blevet forholdt argumentet om, at aktivt ejerskab er langt at foretrække frem for et frasal. Men er det et holdbart argument? Det er det spørgsmål, vi har villet stille skarpt på med vores forslag. Der er nemlig mange forhold, der skal tilgodeses, før man kan tale om et reelt udøvet aktivt ejerskab. Så mange at man i forhold til hvad det er muligt at opnå bør tage op til alvorlig overvejelse, om det overhovedet er umagen værd, om udkommet står mål med anstrengelserne, om ikke man ville gøre klogere i at sortliste og frasælge, når det gælder fossile selskaber.

Og her er vi ved det springende punkt i forhold til holdbarheden af pensionskassens argument om aktivt ejerskab frem for frasal. På de punkter, hvor det ville batte noget at sætte ind med forholdsregler, på de fleste og væsentligste af de punkter viser det sig, at der fra pensionskassens side indtil nu ikke har været tale om reel udøvelse af aktivt ejerskab, men at det først nu tages under overvejelse, jævnt før bestyrelsens kommentarer til vores forslag, især dem der er markeret med blå.

De store fossile industriselskabers forretningsmodeller kalder på forholdsregler for at få sat en stopper for yderligere udvinding af fossile brændstoffer, og her kommer Paris-aftalen ind i billedet. Som en sådan internationalt anerkendt og gensidigt forpligtende aftale om halvanden til maksimalt to graders opvarmning er den at betragte som en konvention på linje med øvrige konventioner om produktion af våben, overtrædelser af menneskerettigheder, brug af børnearbejde og så videre. Det er derfor en aftale som kan og bør lægges til grund for krav til de fossile selskaber om, at de indretter deres forretningsmodeller overensstemmende.

Hvorfor bruger pensionskassen den kun til en generel måling vedrørende CO₂-aftrykket af sine investeringer? Hvorfor bruges den ikke specifikt på den fossile sektor til at stille krav om indretning af forretningsmodeller, der flugter målene i Paris-aftalen? Og når pensionskassen hævder det som ansvarligt i modsætning til frasal af fastholdelse i investeringer, fordi det giver mulighed for at yde indflydelse, så burde den også kunne pege på både handlinger og resultater i den retning. Hvis ikke den kan det, så bør den ifølge egne retningslinjer sortliste og afvikle de selskaber, hvor bestræbelserne forbliver uden resultat.

For os er det derfor uforståeligt, at pensionskassen i årevis og mod bedre vidende har fastholdt sine investeringer i et selskab som Exxon. Vi ligger inde med viden fra pensionskassen selv om, at dens screeningselskab på alle parametre har ladet alarmklokkerne ringe over for netop dette selskab. Hvad har det med ansvarlighed at gøre at fastholde sine investeringer i sådanne multinationale selskaber som Exxon og dermed i realiteten være med til at finansiere deres lobbyvirksomhed og spredning af misinformation med det formål fortsat at kunne udvinde brændstoffer som ifølge al videnskabelig evidens burde forblive uudvundet?

Vi konstaterer, at bestyrelsen mener, at vi med vores forslag, og der citerer jeg: ”i vid udstrækning henstiller til initiativer, som i forvejen er en del af pensionskassens retningslinjer” – ja, det er vi godt

klar over, men vi ser dem ikke afspejlet i de nødvendige mål og handlinger – for det andet siger pensionskassen i sin kommentar: "Der er dele, som ikke er operationelt muligt eller som ikke er på linje med bestyrelsens tilgang". Og netop det er hvad der undrer os. For det tredje at pensionskassen fuldt ud lever op til OECD's anbefalinger. Det er i allerhøjeste grad et spørgsmål om fortolkning.

Jeg har en kopi af OECD's retningslinjer liggende hernede for multinationale virksomheder. Som tolket ud fra en velvillig indstilling til imødegåelse af klimaudviklingen udsiger noget ganske andet. Og det er godt nok ikke retningslinjer for institutionelle investorer som pensionskassen men som grundlag for formulering af krav til virksomhederne er de fuldt ud anvendelige.

Afsluttende vil jeg i tilgift til det her anførte gøre opmærksom på, at det fortsat er helt uoplyst, hvilke, hvor mange og hvor store investeringer pensionskassen har i erhvervsobligationer. Og det er i denne sammenhæng af stor interesse. Det er nemlig investeringer, som ikke rummer mulighed for udøvelse af aktivt ejerskab. Tak for ordet.

Dirigenten takkede forslagsstillerne og gav ordet til formand Mette Carstad.

Formanden henviste til de udsendte bemærkninger om baggrunden for, at bestyrelsen ikke kan støtte forslaget og fremhævede nogle ganske få elementer. Bestyrelsen er enige i langt det meste af det, der er blevet fremlagt. De fremlagte fotos fra klimakatastrofer fra både nær og fjern, rører jo selv det mest ufølsomme hjerte. Bestyrelsen er således enige i langt de fleste initiativer i forslaget, og det er vurderingen, at mange af de foreslåede tiltag allerede er indført.

Formanden oplyste, at det er bestyrelsens holdning, at hovedformålet med aktivt ejerskab er at søge påvirkning og ikke eksklusion, som ikke anses for at være et mål i sig selv. Bestyrelsen er også enig i, at selve påvirkningen ind imellem går alt for langsomt. Bestyrelsen ønsker - sammen med andre investorer - at fastholde indflydelsen, og en af de ting, pensionskassen allerede har gjort, netop er ikke kun at være den lille spiller, som AP reelt er, men også i samarbejde med bl.a. PJD og Sampension at arbejde på at få øget pensionskassens indflydelse. Bestyrelsen mener, at det aktive ejerskab og den indflydelse, man kan udøve på den måde, er den eneste måde at flytte virksomhederne i en mere klimavenlig og bæredygtig retning.

Dirigenten åbnede herefter for debat.

Lene Nielsen anførte, at erfaringerne viser, at der er nogle virksomheder, som står uden for indflydelse af aktivt ejerskab. Det gælder fx de store olieselskaber, som bliver ved med at bruge massive mængder penge på fx lobbyvirksomhed. Hun fandt, at det derfor ikke giver mening at blive ved med at tale om, at man skal øve indflydelse. Det eneste, der giver mening, det er at skille sig af med dem.

Holger Bisgaard fandt det fremlagte forslag interessant og undrede sig over, at bestyrelsen ikke kunne støtte det. Han fandt, at forslaget ligger fint i forlængelse af meget af det arbejde, der i forvejen er beskrevet i ESG-rapporten. Han anerkendte, at forskellen primært består i at forslagsstillerne ønsker at afvikle nogle investeringer over en relativt kort årrække. Han nævnte, at bestyrelsen måske kunne have foranlediget et samlet forslag om, at man gerne ville noget i denne retning. Han nævnte, at det ikke er ukendt at ekskludere virksomheder, og det er i rapporten også fremhævet, at man har ekskluderet en række virksomheder, man ikke kunne komme i dialog med.

Rene Bube nævnte, at der også er en anden vinkel af disse investeringer, nemlig dette forhold, at det vil være meget vanskeligt at undvære olie. Blandt andet anvendes olie til plastik fx til biler og olie til asfalt osv. Det kan være vanskeligt at undvære disse oliebaserede produkter, og det kunne være interessant hvis man kunne lave en sammenligning af, hvilke investeringer, der giver det bedste afkast. Det kan være vanskeligt alene at forlade sig på vedvarende energi bl.a. fordi vindmølleparker rives ned efter 25-30 år – og dermed næppe kan kaldes for vedvarende. Men derfor kan det godt være, at renten, dvs. investeringen er bedre på de former for energi end på benzin. Så det kan være, at pensionsopsparingerne bliver mere værd med de rigtige, moderne investeringer.

Jørgen Munch nævnte, at man, hvis man har fulgt generalforsamlingerne gennem de senere år, vil kunne huske, at der været fra bestyrelsens side har været skiftende argumentationer imod forslaget om en øget ansvarlighed og fravalg af sorte investeringer. Blandt andet fremhævede bestyrelsen på et tidspunkt, at beslutninger af denne type ikke er generalforsamlingens kompetence.

Jørgen Munch anførte, at kernepunktet, både med hensyn til dette forslag og i spørgsmålet om den nuværende konflikt med Finanstilsynet, måske især handler om bestyrelsens søgen efter større handlefrihed, dvs. efter at kunne foretage diskretionære afgørelser. Argumentet synes at være, at pensionskassen ville køre bedre, og medlemmerne ville få bedre pensioner, hvis bestyrelsen fik øget handlefrihed og generalforsamlingen blandede sig mindre og ikke stillede forslag om, at vores klode også eksisterer, når pensionerne har løbet i 10 år. Medlemmerne er blevet lovet guld og grønne skove, og i stedet for dette, er der altså på grund af de investeringer, der er foretaget, et minus på driftsresultatet i 2018.

Jørgen Munch nævnte, at det i formandens beretning blev nævnt, at grønne investeringer, pensionskassen har nu, kunne give et godt afkast. Vi er derhenne, hvor vi skal prøve at vende denne supertanker, se på vores rolle i en positiv udvikling i samfundet og også se på, om pensionskassen bliver drevet professionelt nok og i øvrigt styrke generalforsamlingens indflydelse.

Dirigenten oplyste, at han som nævnt indledningsvis under behandlingen af dette punkt, havde fremhævet, at forslaget alene kunne 'henstille' og ikke 'forpligte' bestyrelsen. Han oplyste, at det er Finanstilsynets opfattelse, at en generalforsamlet pensionskasse ikke kan pålægge en bestemt investeringspolitik.

Kurt Koudahl Petersen kunne ikke forstå, at bestyrelsen argumenterer imod forslagene, når der alene er tale om henstillinger. Hvis der kigges på samtlige pensionskassers aktieinvesteringer, som nogle forskere har gjort for nyligt, så er Sampension overrepræsenteret i forhold til gennemsnittet af danske pensionskasser i kontroversielle selskaber, herunder nogle af de selskaber, som blev nævnt i fremlæggene af forslagsstillerne. Han anførte, at det ikke er hans opfattelse, at forrentningen på investeringerne i andre pensionskasser, som allerede har lagt om til en grønnere investeringspolitik har været mindre.

Formanden takkede for indlæggene og konstaterede, at dette spørgsmål har været til diskussion i pensionskassen mange gange. Hun tilkendegav, at kernen i problemstillingen er, hvordan og hvor meget AP udøver sit aktive ejerskab og hvornår der sælges ud af investeringerne.

Formanden udtrykte forundring over, at flere undrer sig over, hvorfor AP ikke bare ser at få solgt de ting, som man ikke synes er passende at eje - måske på baggrund af en misforståelse om, hvad det overhovedet betyder for investeringer i kul og olie. Hun tilkendegav, at det ikke er sådan, at hvis AP sælger kul eller olie til nogle andre, så findes det ikke længere.

Formanden oplyste, at hun har spurgt Thomas Meinert, som er talsmand for Ansvarlig Fremtid, og hun har også spurgt under en konference, hvor Greenpeace i Tyskland var repræsenteret om, hvem det egentlig er, man skal sælge vores olie og vores kul til. Med andre ord, hvem er det, der skal eje de fossile brændstoffer? Hun anførte, at hun ikke har fået et brugbart svar. Greenpeace i Tyskland var chokeret over, at Vattenfall, som er et meget stort svensk energiselskab, havde solgt nogle fossile aktier til den tyske stat, som havde sig tænkt sig at lukke den kuludvinding. Problemet viste sig at være, at den tyske stat ikke havde råd til at købe alle aktierne i de kulselskaber, som private investeringsselskaber, fx Vattenfall, ville sælge. Konsekvensen blev, at aktierne i stedet blev solgt på det frie marked til andre investorer, bl.a. russiske og kinesiske selskaber. Greenpeace havde fundet dette meget uheldigt, fordi det ikke var hensigten at investorerne skulle afhænde deres aktier på denne måde.

Formanden oplyste, at hun ikke fra Thomas Meinert og Ansvarlig Fremtid har fået et svar på, hvordan AP skal sælge fx sine aktier i danske olieselskaber. Der er tilsyneladende i verden fortsat efterspørgsel på både olie og kul. Det er naturligvis ærgerligt for klimaet, men det kan være vanskeligt for AP alene at ændre på det.

Formanden var bekymret over – og frygtede, at det ikke hjælper på klimaet - at ejerskabet til verdens fossile selskaber overgår til lande og selskaber, som rigtig gerne vil købe det hele – pt. russiske og kinesiske selskaber. Og det er også derfor, at bestyrelsen heller ikke denne gang kan anbefale at stemme ja til det fremlagte forslag. Bestyrelsen og administrationen arbejder hele tiden på at skærpe udøvelsen af det aktive ejerskab, og det er positivt, at også Sampension og ikke kun AP er med på at udøve det aktive ejerskab.

Lene Nielsen gav udtryk for, at hele idéen om divestment, altså afhændelse af aktier, ikke lige er grebet ud af luften, men bl.a. anbefalet af en tidligere generalsekretær for FN og af andre folk med forstand på, hvordan man gør den slags. Idéen er, at hvis flere og flere afhænder aktierne i fossile selskaber, så falder deres værdi. Truslen om at kineserne og russerne står klar til at overtage aktierne er ny og forekommer helt i skoven.

Bent Anker Nielsen oplyste, at han kom ind i FN's klimaforhandlinger i 1992 umiddelbart efter vedtagelsen af klimakonventionen og fortsatte frem til Kyoto-protokollen i 2007. Han oplyste, at han fornylig havde set et tal, som gik ud på, at de menneskeskabte udledninger af klimagasser siden 1992 eller cirka siden 1990, altså siden klimakonventionen blev vedtaget på topmødet i Rio, er i samme størrelsesorden som i hele den industrielle periode indtil da. Han anførte, at det svarer til, at der er spildt 30 år på at opnå absolut ingenting. Udslippet af kuldioxid er fordoblet og en stor del af det hænger i atmosfæren. De menneskeskabte klimaforandringer går hurtigt, end nogen havde forestillet sig.

Bent Anker Nielsen henviste bl.a. til flere klimarådsrapporter og gav udtryk for, at den danske performance på området for "jammerlig". Han fandt, at der ikke er anden vej ud af det end at få standset de fossile brændsler, og det skal ske inden for en periode på 20-30 år eller noget i den stil. Inden for den periode skal de fossile brændsler afvikles, og på det tidspunkt skulle værdien af aktier i den fossile industri gerne være lig nul, fordi alle stater eller stort set alle betydende stater har fået deres engagementer afviklet. Og dette uanset hvem, der skal købe de aktier, som vil blive solgt. Han anførte, at udvindingen af fossile brændsler kun kan ske ved en aktiv energipolitik på alle mulige områder og ved aktive indgreb for de pågældende staters side med simpelthen at få afviklet den industri. Han anså det for ligegyldigt hvem der køber aktierne, da de forhåbentligt går i nul i løbet af de næste 25-30 år.

Dirigenten konstaterede, at der ikke var andre, der ønskede at kommentere de stillede forslag og afsluttede debatten om punkt 5.b. i) og 5.b. ii).

Dirigenten oplyste, at da forslaget består af to forslag ville der være en separat afstemning om hvert forslag.

Dirigenten konstaterede, at der i relation til forslag 5.a. i) var 124 stemmer for, 27 stemte imod og 4 blanke. Dirigenten konkluderede herefter, at forslaget var **vedtaget**.

Dirigenten konstaterede, at der i relation til forslag 5.a. ii) var 122 stemmer for, 28 stemte imod og 5 blanke. Dirigenten konkluderede herefter, at forslaget var **vedtaget**.

5.c Forslag vedrørende investeringer i fossile selskaber

Dirigenten bemærkede, at forslaget omhandler pensionskassens investeringer i fossile selskaber. Forslaget er stillet af en række personer med Gerd Wiboe som stiller og det er et todelt forslag - og her er det igen diskussionen om, at man ikke kan pålægge bestyrelsen, men alene opfordre: "Bestyrelsen opfordres igen i år at afvikle samtlige investeringer i fossile selskaber." Det er første del. Og anden del er: "Såfremt bestyrelsen også dette år igen undlader at følge generalforsamlingens flertalsanmodning om at afvikle samtlige investeringer i fossile selskaber, så anmodes bestyrelsen om hurtigst muligt at tilbyde medlemmerne investeringsporteføljer med differentieret indhold, således at medlemmerne individuelt vil kunne fravælge investeringer i fossile selskaber senest ved årsskiftet 2019-2020.

Dirigenten bad forslagsstillerne om at motivere forslagene.

Dirigenten oplyste, at, at bestyrelsen ikke støtter forslaget.

Mads Gudmand-Høyer gennemgik baggrunden for forslaget. Motivationen gengives her i fuldt transkriberet form:

"Jeg hedder ikke Gerd Wiboe, men jeg vil gerne tale på stillernes vegne. Jeg er arkitekt, jeg arbejder i Landsbyggefonden. Jeg har ikke været her de sidste 4 år, men jeg har fulgt det og jeg har været med-stiller af en del af forslagene. Jeg vil gerne skruer en tak op.

Altså Emmanuel Macron han har sagt det helt kort. At hvis vi fortsætter med de der fossile brændstoffer, så dør vi. Det sagde han i 2017. Og vores CO2-udslip det er fortsat højere end nogensinde før, også i år. Og det er jo så en udvikling, der går væk fra de klimamål, der er aftalt i Paris. Så nogen må jo gøre et eller andet galt. Og det er ikke nogen af os i det her lokale, der dør. Det er de kommende generationer. Det er børn og børnebørn. Det er Greta Thunberg, som I alle sammen kender. Hun skulle med i år. Og hun gør jo sit. Og FN prøver at råbe os op. Og vi taler om forandringsvillighed og vi taler om risikovillighed. Og tanken kunne snige sig ind, at den der risikovillighed den nok er direkte proportional med medlemmernes udløbsdato. Men sådan er det ikke, og det er jo rigtig glædeligt at se, at det jo sådan en dag som i dag er bredt repræsenteret, og der kommer jo ikke så mange yngre medlemmer til sådan noget her, men jeg kan love jer, de er der.

Bestyrelsen har i fire år hævdet, at det aktive ejerskab støtter op om klimamålene i Paris-aftalen. Og igen med risiko for at gentage, hvordan går det? I Politiken den 8. september 2018, der er Ansvarlig Fremtids screening nævnt. Og der når man frem til, at Sampension ligger helt i bund på deres performance af aktivt ejerskab sammenlignet med MP Pension, PFA og flere. Og det er fordi Sampension stemmer ikke for klimaforslag, og det er der forskellige gode grunde til, og man har ingen kriterier for frasalg.

I Informations undersøgelse, dagbladet Informations undersøgelse fra sidste måned der har man, og det er også nævnt tidligere her, der har man kigget på Sampensions aktieportefølje og benchmark med branchen, og der har man 8 % af sin samlede beholdning placeret i det, som Information så kalder for kontroversielle investeringer. Og det ligger så 1,5 % over gennemsnittet for branchen, som jo indbefatter nogle, der måske ikke har samme klimaambitioner, som vi har hørt om her i aften. Så det er jo også tankevækkende.

Og jeg synes også det er tankevækkende, at man efter fire år skal stå og se på en planche om, at vi alle sammen investerer i canadisk tjæresand. Jeg synes det vidner om en manglende tone, altså en tone-døvhed over for, hvad medlemmerne ønsker sig.

Det er en fossil gåsegang, og den støtter ikke Paris-aftalen. Det er ikke ansvarligt over for klimaet. Det er ikke ansvarligt over for medlemmerne af pensionskassen og det er uansvarligt over for de kommende generationer af designere og arkitekter og mennesker i det hele taget.

Bestyrelsen må overveje, om strategien er bæredygtig. Vil den tiltrække nye generationer, nye medlemmer? Tror man på sigt, at man kan tiltrække yngre medlemmer? FAOD, som også er her i aften, må overveje, om offentligt ansatte arkitekter via deres overenskomster skal udstyres med fossile fodlænker. Tror man, at de vil bryde sig om at blive tøjret til en udrangeret pensionsmodel?

Efter fire års tøven så har man ikke efterladt regningen i børneværelset. Man har været helt nede i sparergisen og tømme de sidste tokroner for stadigvæk at investere dem i fossil energi.

Jeg har en tilkendegivelse her, som jeg har indhentet. Og det er kun fra Københavns Kommunes Teknik- og Miljøforvaltning. Og det var dem, der var til den frokost. Og der er 10 medlemmer her, som tilkendegiver, at de vil overveje at skifte pensionselskab, hvis det bliver muligt at skifte til et grønt selskab. Og jeg har også e-mail fra MP Pension her fra sidste uge, hvor man rækker ud til de medlemmer.

Bestyrelsen skal overveje, om de ESG-rapporter, der er blevet lavet, kan blive opfattet som noget mumbo jumbo-snak i forhold til klimaudfordringen. Kan det stå alene? Er det svaret på medlemmernes grundlæggende manglende tillid til, at der investeres bæredygtigt og ansvarligt?

De seneste års skepsis generelt over for finansverdenen og dens evne til at evaluere sig selv, det kunne jo nemt smitte til pensionsbranchen, hvis oplysninger på det glittede ESG-papir udfordres af eksterne undersøgelser, som viser noget andet.

ESG-rapporter der henviser til fortrolige samtaler, lukkede dialoger, uklare målsætninger og som viser i Sampensions egen publikation, en portefølje med et carbon footprint, der ligger på niveau med benchmark. Og så er spørgsmålet: Hvis vi i dag står med en CO2-udledning, der er større end nogen-sinde, er det så ambitiøst at ligge på niveau med det benchmark, der jo tydeligvis styrer mod afgrunden?

De giver ikke et indtryk af, at man lægger sig i selen for at støtte op om Paris-aftalen. Og medlemmer med ønske om at sikre deres børn og børnebørn de spørger så i stigende grad sig selv, om det er det faglige fællesskab, der sikrer forventningerne til pensionsinvesteringerne, eller om det er det tværgående hensyn til klimadagsordenen, der eventuelt langsomt fortrænger det faglige bånd. Og i den sammenhæng synes jeg det er bekymrende at høre Sampensions direktør til dagbladet Information udtale, at man ikke har en stor interesse for konkurrenternes prioriteringer.

Investeringer der afvikles i fossile aktiviteter, de skal ikke syes ind i et pudevær. Den frigivende kapital skal arbejde for grøn teknologi, ny bæredygtig bosætning, bæredygtig infrastruktur, fremstilling, føde-vareproduktion og transport. Bestyrelsen fremstår lidt uoplyst idet sin gentagende afvisning af medlemmernes forslag.

Som nævnt i 2015, der henvises der til, at andre investorer vil opkøbe ved et frasalg. Det kan nok ikke være anderledes. I 2016 henvises til, at andre sektorer end energisektoren også er storsyndere. Ja. I 2017 henvises til, at processer for aktivt ejerskab ikke tidsmæssigt kan målsættes. Og nej, det kan det tilsyneladende ikke.

Medlemmernes tillid den vil vindes ved at komme dem i møde med en ny, proaktiv investeringsstrategi. Og hvis man savner inspiration, så kan man passende se til MP Pensions måde at gøre tingene på. Grøn fond, samarbejde med Aalborg Universitet om lagring af energi med videre.

Det oplagte for Arkitekternes Pensionskasse vil være et identitetsbærende engagement i bæredygtig bosætning og erhvervsbyggeri. En passende opretning af den store skade, man påførte sig selv, da man solgte sine ejendomme i forbindelse med Finanskrisen, og som jo også er set i dag, ejendomme er ikke så skidt endda.

Arkitekter og designere i Danmark de arbejder hver dag som forgangskvinder og mænd for klima og helhedssyn og det vil klæde pensionskassen at spejle det aktivt.

Og så om forslag 5.c. Det adskiller sig jo fra det foregående forslag, som vi jo bakker op om, men det adskiller sig ved, at den tålmodighed, nogle har med hensyn til at afvente en mere måske langsigtet vending af den her supertanker, den vil vi sige, det er en kamp, der skal kæmpes, men der skal også ske noget lige nu. Og det behøver måske ikke være så kompliceret.

Greenpeace opfordrer medlemmerne til at påvirke bestyrelserne i deres pensionskasser til at afvikle alle fossile investeringer, for det vil gøre en mærkbar forskel i kampen mod klimaændringerne, hvis pensionskasser med sorte, fossile porteføljer erstattes med grønne, bæredygtige porteføljer. Vi mener som Greenpeace, at pensionskassen bør skifte til bæredygtige, grønne porteføljer.

Vi mener også, at det bør være muligt for flertallet på generalforsamlingen at påvirke bestyrelsen til at udskifte samtlige sorte, fossile investeringer med grønne og bæredygtige investeringer. Imidlertid er vi år efter år belært om, at vi som medlemmer ikke kan pålægge bestyrelsen noget i erkendelse af, at flertallet i bestyrelsen ikke frivilligt opgiver aktivt ejerskabspolitikken. Der ser vi to muligheder: 1. at arbejde på at få indvalgt flere ægte grønne bestyrelsesmedlemmer. 2. at intensivere arbejdet med at overbevise bestyrelsen om at få dem til at indse, at også bestyrelsen for egen skyld må være lydhøre over for voksende utilfredshed hos en stadig større gruppe af yngre medlemmer og midaldrende medlemmer og ældre medlemmer, der ikke ønsker deres midler investeret i fossilselskaber.

Vi ved, at medlemmer undersøger mulighed for jobskifte for at flytte deres pensioner til fossilfri pensionsløsninger. En medlemsflugt ved standses ved, at bestyrelsen indser, at de er nødt til at skifte kurs, og hvis dette ikke sker, så vil AP på sigt blive en pensionskasse bestående af stavnsbundne offentligt ansatte og pensionister. En kasse med begrænset medlemsindbetalinger og relativt større administrative omkostninger.

Indtil at bestyrelsen erkender, at den politik må ændres, og medlemmernes mangeårige ønske om afvikling bliver realiseret, foreslår vi, at det bliver individuelt muligt at fravælge investeringer i fossile selskaber, senest ved årsskiftet 2019-2020.

Der ligger både etiske og økonomiske overvejelser til grund for forslaget. For det første ønsker vi ikke at understøtte udvinding af flere fossile brændstoffer. For det andet ønsker vi ikke, at vores pensionsmidler udhules af de fossile aktiers faldende værdi. Jo længere tid, der går, inden pensionskassens investeringer afvikles, jo sværere bliver det at få dem solgt. Den norske stat og Mærsk har solgt deres olieaktier.

Vi ser frem til, at flertallet i bestyrelsen erkender, at det er en økonomisk uansvarlig forvaltning af medlemmernes penge at beholde aktier i selskaber, der hovedsageligt har aktiviteter inden for fossile brændsler og vi opfordrer alle til at stemme for forslag 5.c.

Og det er ikke let at skifte standpunkt. Og så forstår jeg rigtig, rigtig godt, at denne her type debat kan være træls for Mette. Så jeg har taget en gave med. Og det er et klimakinderæg, og sådan et, når man får slået hul på det, så er der en bæredygtighed pensionskasse, der er glade medlemmer hos FAOD, og så er der lejlighed til at gå hjem og give sine børn og børnebørn et kæmpe kys og en god godnathistorie og så sige til dem, at i dag har vi gjort noget ved det. Så det skal være min opfordring. Tag et nyt standpunkt. Tak for ordet."

Dirigenten åbnede herefter for debat.

Formanden takkede for oplægget og for kinderæg og oplyste, at hun ikke ligefrem havde forventet gaver i dag.

Formanden gav udtryk for, at forslagsstillerne og bestyrelsen faktisk er enige om mange ting. Bestyrelsen mener fortsat, at det er forfærdelige tal, der dokumenterer, hvordan verden er på vej til at opløse sig selv, men bestyrelsen er er dybt uenige med forslagsstillerne om én ting, og det er på linje med forrige forslag, hvilken metode man skal bruge til at forsøge sig med den mikroskopiske indflydelse, som bl.a. AP har for at ændre den udvikling.

Formanden påpegede, at AP, hvis man beslutter sig for at sælge alle aktier i fossile selskaber - og det er faktisk ikke særligt meget, sætter sig uden for indflydelse, - ikke kun i de aktuelle selskaber, men også for den politik, som man har valgt at medvirke til i Sampension-regi. Så alene af den grund, at AP kan være med til at påvirke den måde, man arbejder med aktivt ejerskab på i Sampension og være med til at påvirke dette arbejde, gør det relevant at fortsætte. Opgaven er at presse de fossile selskaber i retning af noget mere bæredygtigt.

Det mener bestyrelsen og det mener investeringsdirektøren er den rigtige måde at påvirke selskaberne på. Man kan ved at gå ind på hjemmesiden eller læse det i ESG-rapporten, få bekræftet, at AP lige som en række andre pensionskasser er i gang med at få flere og flere bæredygtige investeringer, og ned-drosle på de fossile.

Formanden oplyste, at bestyrelsen anbefaler, at man stemmer nej til forslaget. Bestyrelsen er enige i formålet og hensigten, men uenige om den vej, man kommer derhen.

Per Fynbo ønskede at stille to spørgsmål. For det første, hvad bestyrelsen mener er så uklogt i den måde, som Magistrenes Pensionskasse forvalter deres millioner på henset til de informationer, der er givet, om at de faktisk gør det ganske godt og ganske grønt samtidig. Det andet er, hvordan kan formanden kan sige, at "bestyrelsen mener", hvis ikke hele bestyrelsen er enig? Per Fynbo udtrykte ønske

om, at høre fra de bestyrelsesmedlemmer, som er uenige, uanset om de er på valg eller ikke er på valg i det

Lilian Jensen roste Mads Gudmund Høyer for et blændende oplæg. Hun oplyste, at hun på grundlag af diskussionen med forslagsstillerne ville udtrykke, at hun er enig i endemålet om pensionskassens afvikling af investeringer i sort energi. Hun oplyste samtidig, at hun ikke kunne støtte forslaget, som det er formuleret med hensyn til muligheden for at medlemmerne individuelt vil kunne fravælge investeringer i fossile selskaber senest ved årsskiftet 2019/ 2020.

Lilian Jensen nævnte, at den første og væsentlige grund er, at det vil forfejle endemålet om at få pensionskassen til at afvikle sine investeringer i sort energi og drage omsorg for, at de herved frigjorte midler i stedet investeres ansvarligt. Hun fandt, at det bør være pensionskassen og ikke den enkelte småsparer, som ud fra et solidaritetsprincip om gensidig forsikring i alderdommen, et princip som en pensionskasse historisk set udspringer af, sørger for at anbringe de opsparede midler og betroede midler. Lilian Jensen fandt, at det er pensionskassen, der bør råde over den nødvendige ekspertise og ikke den enkelte småsparer – også selvom pensionskassen efter hendes opfattelse ikke anvender ekspertisen korrekt.

Den anden og nok så væsentlige grund, at man heller ikke på andre områder, hvor der gælder konventioner og internationale aftaler, har fundet på at indføre puljeordninger til brug for individuelt til- og fravalg. Det kan være svært at forestille sig, hvor pensionskassen ville være henne, hvis det var op til den enkelte at tage stilling til investeringer, som kunne indebære overtrædelser af menneskerettigheder, brug af børnearbejde, produktion af klyngebomber og atomvåben mv.

Endelig gav Lilian Jensen udtryk for, at forslagsstillerne synes blinde for det faktum, at når og hvis pensionskassen etablerer en puljeordning, så vil det ske på pensionskassens betingelser, dvs. under den forudsætning, at der bliver tale om et markedsrenteprodukt.

Lilian Jensen havde bemærket, at pensionskassen havde gjort det til en forudsætning for evt. individuelle puljer og fravalg. Hun spurgte, om forslagsstillerne havde overvejet det spørgsmål, og hvis ikke, så ville hun gerne på deres vegne rette en forespørgsel til bestyrelsen, hvad det er, pensionskassen vil tilbyde som et markedsrenteprodukt og hvad det indebærer det, og hvorfor det gøres til en forudsætning? Hun nævnte, at som hun havde forstået det, så nærer alle pensionskasser et ønske om at overgå fra gennemsnitsrente eller garantirente til markedsrente. Hun pegede på, at det kan skyldes, at pensionskassen får sværere og sværere ved at leve op til garantiordningen og derfor ønsker at få så mange medlemmer som muligt til at skifte fra garantirente til markedsrente med hvad deraf følger af risikovillighed over for op- og nedture på markedet og i pensionsudbetalingerne, som for nogens vedkommende være et risikabelt spil at indlede sig på. Endelig vil det formentlig være forbundet med ekstra administration og dermed omkostninger at lave sådan en pulje. Lilian Jensen anførte videre, at det rent logisk i forhold til målet om afvikling af sorte investeringer, burde det være de medlemmer, som måtte ønske at fastholde pensionskassens investeringer i sort energi, der skal betale.

Endelig henviste Lilian Jensen til et åbent brev til bestyrelsen, som blandt andet Mads Gudmund Høyer var med til at stille i 2015, - dengang uden resultat. Lilian Jensen citerede fra set åbne brev: "Vi meddeler hermed vores opbakning til forslaget om afvikling af investeringer i kulselskaber samt til etablering af en separat fond fra pensionskassen, der..." og fortsatte: "fortsat ønsker sort energi som del af investeringsporteføljen". Hun nævnte, at dette i det mindste afspejlede en vis logik, som nu synes tabt. Der kunne nævnes flere grunde, bl.a. dette, at en puljeordning repræsenterer et tilbageslag for samarbejdet med andre pensionskasser om at opnå anerkendelse fra politisk hold af nødvendigheden og handling. Lilian Jensen frygtede, at dette kunne føre til unødigt opsplittning af medlemmerne i grupper med modsatrettede interesser og den vil indebære en fare for afsmitning på andre væsentlige problemområder med indførelse af sådan frit valg på alle hylder-ordning.

Mads Gudmund Høyer beklagede på forslagsstillerne vegne, at der er opstået en slags klimafejde mellem forslag 5.b og forslag 5.c. Det har ikke været intentionen, og forslagsstillerne til forslag 5. støtter forslag 5.b uforbeholdent. Forslagsstillerne er et netværk af yngre medlemmer, som ikke har samme

tålmodighed. Han oplyste, at han fortsat står bag det åbne brev fra 2015 og fandt det relevant, hvis det kunne afgrænses, hvem det er, der ønsker sig "krudt, kugler, saudiarabiske obligationer og tjæresand" fx ved at det blev muligt at vælge om man vil det ene eller om man vil det andet. Hvis ikke man får en mulighed for at vælge, kan denne debat fortsætte mange år endnu, og det er der mange, især af de medlemmer, der ikke er her i dag, der ikke ønsker.

Mads Gudmund Høyer nævnte, at det er hans opfattelse, at disse grupper ikke har tænkt sig at fortsætte med denne uafklarethed og spillede bolden over til FAOD, som må forholde sig til et stadigt voksende pres fra de yngre medlemmer, som gerne vil skifte nu til en grøn profil. Problemet er, at de er tvunget ind i nogle offentlige overenskomster, hvor man sidder og forhandler dem ind i et selskab, der har fossile investeringer. Derfor ønsket at skabe en valgmulighed, og hvis den valgmulighed ikke bliver her i år, at man kan etablere sig selv i en puljeordning, jamen så bliver valgmuligheden jo på sigt, at de der medlemmer kommer ikke til at melde sig ind i FAOD, eller hvad der skal til. Og det ville være ulykkeligt for alle parter.

Bent Anker Nielsen henviste til, at et stort flertal under punkt 5 b stemte for at for at afvikle fossile investeringer selvom bestyrelsen er uenig. Han fandt at dette problem må løses ved bestyrelsesvalget og ved at få valgt en anden bestyrelse, som vil følge flertallene på generalforsamlingerne. Han kunne støtte det foreliggende forslag, som rummer begge dele: Afvikling og hvis ikke afvikling, så puljeordning, sådan at de medlemmer, der synes det går for langsomt og indtil vi får skiftet tilstrækkeligt mange medlemmer af bestyrelsen ud, har en mulighed for at slippe for at anbringe vores sparepenge i fossile brændsler.

Per Fynbo opfordrede til at invitere direktionen fra Magistrenes Pensionskasse til en faglig drøftelse af, hvorfor det er så godt, det de laver i Magistrenes og knap så godt, det der sker her hos os og på den måde høre fra en pensionskasse, der har succes med den grønne udvikling.

Lilian Jensen nævnte, der er flere pensionskasser, man kunne trække frem som gode eksempler. Hun henviste til en avisartikel, om at Lærernes Pension undersøgte medlemmernes holdninger og siden ændrede radikalt klimakurs. Lærernes Pension skiftede kurs efter en undersøgelse viste, at deres medlemmer havde tårnhøje forventninger til pensionskassen på klimaområdet. Lilian Jensen mente at vide, at Sampension også har foretaget sådan en medlemsundersøgelse, om hvor højt medlemmerne prioriterer miljøspørgsmål, og den lå på 78 %, så vidt hun husker.

Formanden beklagede, at hun havde glemt at nævne Den Grønne Fond i forbindelse med medlemsforslagene om fossile investeringer. Det fremgår af bestyrelsesindstillingen til forslaget, at bestyrelsen gerne vil arbejde for en grøn fond, men at det først kan ske i forbindelse med en eventuel overgang til markedsrente. Det er noget teknik i forhold til, hvor nemt det er at lade medlemmerne træffe individuelle valg.

Formanden havde et par enkelte andre kommentarer til debatten. Hun nævnte, at det ikke er mere end to år siden, at AP gik ud af det administrationsfællesskabet med Magistrene, og AP har fortsat faktisk en del penge stående tilbage i deres investeringsafdeling, fordi det er ikke altid lige nemt at flytte det hele. Det var ret uproblematisk at flytte investeringerne – det er altså kun to år siden, det skete – at flytte investeringerne over i feltet over i Sampensions investeringsafdeling, fordi investeringerne i udpræget grad lignede hinanden. Så det er ikke sådan, at vores strategi i forhold til, hvordan vi har forskellige investeringer er meget forskellig fra Sampension og fra Magistrene.

Hvis der skal fremhæves et særligt område, hvor Magistrenes Pensionskasse gør det godt – og som AP måske kan lære af, så er det indsatsen med at informere medlemmerne om, hvad det er, man foretager sig, og hvad det er for nogle resultater, man opnår fx med aktivt ejerskab. Det er blandt andet noget af det, vi har forsøgt i den nye ESG-rapport, som givetvis kan blive bedre.

Formanden oplyste, AP også har et samarbejde med FAOD. Hun sidder selv i FAOD's repræsentantskab, og der drøftes bl.a. investeringsstrategier og hvordan der arbejdes med dette område, og det er vurderingen, at FAOD også har indflydelse på de beslutninger, der træffes.

Per Fynbo henviste til sit spørgsmål om transparens i bestyrelsens arbejde og gentog spørgsmålet, om hvorvidt formanden taler på vegne af den samlede bestyrelse eller om der er nogen, der synes noget andet end det, formanden på et flertals vegne har fremlagt.

Bent Hindrup understregede, at det haster med en aktiv klimaindsats, og udtrykte bekymring for, om formanden ikke har set i øjnene, hvor meget det haster. Formanden forholder sig hele tiden til Paris-aftalen, men den er allerede forældet. Den blev forældet ved FN's klimapanel's udsagn i starten af december som er den største undersøgelse, der har været lavet nogensinde. I undersøgelsen siges det, at er allerede for sent. Det er ikke tilstrækkeligt at stoppe udslip. Temperaturen er allerede steget en grad, og selv med en hel astronomisk omlægning kan man ikke nå ikke engang nå det. Derfor skal man nu også til at begynde at tænke på at lagre CO2 og suge CO2 ud af atmosfæren, og det er jo et udtryk for, at det virkelig haster. Han fandt, at bestyrelsens tålmodighed med aktivt ejerskab er passé, da den tager alt, alt for lang tid.

Formanden oplyste med hensyn til spørgsmålet om enighed i bestyrelsen, at der er mange emner til behandling, og det hænder også jævnligt, at bestyrelsen ikke er enige i alt. Hun fandt det ikke passende på en generalforsamling at fremhæve, hvad de forskellige bestyrelsesmedlemmer har af holdning til de forskellige spørgsmål. Det er en bestyrelsesbeslutning, at bestyrelsen står sammen omkring disse spørgsmål. Det er selvfølgelig noget andet i en valgsituation, hvor man jo har lov til at sige, hvordan man forholder sig til de forskellige elementer.

Dirigenten konstaterede, at der ikke var andre, der ønskede at kommentere de fremsatte spørgsmål og afsluttede debatten.

Dirigenten oplyste, at da punktet bestod af to forslag ville der være en separat afstemning om hvert forslag. Dirigenten oplyste, at det er almindelig stemmeflerhed, der afgør begge forslag.

Dirigenten konstaterede i relation til forslag 5.c i) var 120 for, 30 stemte imod og 3 blanke. Dirigenten konkluderede herefter, at forslaget var **vedtaget**.

Dirigenten konstaterede i relation til forslag 5.c ii) var 66 for, 77 stemte imod og 10 blanke. Dirigenten konkluderede herefter, at forslaget var **forkastet**.

6. Valg til bestyrelse

Dirigenten bemærkede, at der skulle vælges to bestyrelsesmedlemmer blandt pensionskassens medlemmer.

Dirigenten oplyste, at det er således efter vedtægten, at bestyrelsen af 7 medlemmer, hvoraf 4 medlemmer vælges af generalforsamlingen for en treårig periode. Der er i år to medlemmer, for hvem den treårige periode udløber i år, nemlig formand Mette Carstad og Rie Øhlenschläger.

Dirigenten oplyste, at de to afgående bestyrelsesmedlemmer, altså formand Mette Carstad og Rie Øhlenschläger af bestyrelsen er indstillet til genvalg.

Dirigenten oplyste, at han var blevet gjort bekendt med, at Holger Bisgaard og af Mads Gudmand-Høyer havde meddelt deres kandidatur og at stillerlisten var kontrolleret. Der var således fire kandidater til de to ledige mandater i bestyrelsen.

Dirigenten konstaterede, at der ikke var yderligere af pensionskassens medlemmer, der ønskede at stille op til valg på generalforsamlingen. Dette medførte, at der ikke skulle stemmes på generalforsamlingen, men at valget skulle afgøres ved en efterfølgende urafstemning blandt samtlige medlemmer i pensionskassen.

Dirigenten oplyste, at der ville blive udsendt materiale efter generalforsamlingen i forbindelse med urafstemningen, herunder præsentationer af de fire kandidater. Medlemmerne vil herefter få lejlighed til at stemme på to af kandidaterne.

Dirigenten gav herpå kandidaterne mulighed for at præsentere sig selv.

Mads Gudmand-Høyer takkede for tilliden. Han oplyste, at han er 53 år, har arbejdet i mange år som arkitektrådgiver på forskellige tegnestuer, i Københavns Kommune og er nu ansat i Landsbyggefonden. Han har undervejs taget en byggeøkonomuddannelse.

Mads Gudmand-Høyer oplyste, at han fra start af har fulgt den debatten om klima og investeringer, og i øvrigt også gør det på sin arbejdsplads - BL's hus i Studiestræde, hvor der er en meget parallel og meget ens diskussion af de her forhold i forhold til PFA, som så er kontorets og hans anden obligatoriske ordning. Han oplyste, at han er optaget af disse spørgsmål, og ser derudover frem til at høre mere om markedsrente, så AP får skruet nogle konstruktioner sammen, der kan løse medlemmernes behov, andre aktuelle behov og behov for fremtidige generationer.

Holger Bisgaard takkede for muligheden for at stille op. Han oplyste, at egentlig har to ambitioner om at stille om. Den ene ambition er, at pensionskassen skal give et højere afkast. Den anden ambition er, at pensionskassen skal være blandt de 10 bedste på listen over pensionselskaber. AP skal ikke ligge og rode rundt som nummer 17. Han henviste til, at MP Pension ligger nummer 1 på disse lister, så det er ikke for at beholde alle APs andre aktiver. Han gav udtryk for, at nye investeringer skal ske uden at gå på kompromis med etik og bæredygtige spørgsmål. Eksisterende investeringer skal enten udfases over en årrække - han vil ikke sætte år på, for der kan være mange forskellige hensyn - og de nuværende investeringer skal forsøges presset over i aktiver, der opfylder FN's verdensmål og Paris-aftalen, fx gennem et aktivt ejerskab, og hvis det ikke kan lade sig gøre, så få dem udfaset hen over en årrække. Holger Bisgaard anså disse spørgsmål for meget vigtige - ikke kun for pensionskassen, men for alle pensionskasser. Men det er også vigtigt at arbejde for et højt afkast, og de fandt han ikke, at den nuværende bestyrelse har gjort i tilstrækkelig grad.

Rie Øhlenschlæger oplyste, at hun har arbejdet med arkitektur og bæredygtighed i mange år som rådgiver for boligforeninger og for kommuner mv. og oplyste, at det har ligget hende meget på sinde, at arbejde for en grøn omstilling. Hun oplyste, at hun lige nu også sidder i et energiselskabs bestyrelse og i Det Økologiske Råds bestyrelse - begge steder med den hensigt at arbejde for at få samfundet til at fungere som et grønt samfund. Hun fandt, at man ikke kan være andet bekendt af hensyn til kommende slægter. Pensionskasser har så store formuer, at hvis alle pensionskasserne blev enige om at flytte over til aktiviteter, der sikrer en grøn udvikling med grøn forskning og de teknologiudviklinger, som der er så meget behov for, ville det virkelig kunne flytte noget. Det er nok ikke muligt lige på ét hug, men fordi vi er arkitekter og har en holistisk tilgang til verden, burde AP være nogle af dem, der går i front og siger, at vi skal have flyttet vores investeringer til at hjælpe den grønne omstilling i verden. Rie Øhlenschlæger fandt det også vigtigt at prøve at få flyttet investeringerne til at være med til at skabe en bedre, balanceret verden, således at tredje verdens lande i højere grad kan blive selvforsørgende og få ordentlige arbejdspladser til deres borgere. Hun ville også arbejde for en større transparens, således at medlemmerne får et klarere billede af, hvad pensionskassen foretager sig. Endelig fandt hun det positivt, at der er to nye opstillede kandidater og især, at en af dem er lidt yngre end de andre, da det ville være gavnligt at få et yngre medlem ind i pensionskassens bestyrelse.

Mette Carstad oplyste, at hun genopstiller til bestyrelsen i Arkitekternes Pensionskasse. Hun ville arbejde for, at AP har have ansvarlige investeringer og udøver aktivt ejerskab. Herudover er det vigtigt med fokus på et højt afkast og det er vigtigt, at AP har lave administrationsomkostninger og lave investeringsomkostninger, da dette har stor betydning for, hvilken pension man i sidste ende får. Hun fandt det vigtigt med gode pensionsprodukter, og gav udtryk for, at det i det hele taget er vigtigt, at man har et afbalanceret forhold til pension, til forsikring og til hvilke andre produkter, medlemmerne tilbydes. Endelig er det vigtigt at have et tæt samarbejde med andre pensionskasser, et tæt samarbejde med fagforeningen og et tæt samarbejde med bestyrelser andre steder, hvor AP kan blive inspireret og måske også på længere sigt etablere et større samarbejde. Om sig selv oplyste Mette Carstad, at hun uddannet arkitekt i 1990 og har haft en lang karriere i privat tegnestue og i Bygningsstyrelsen, og nu arbejder som ejendomschef i Rudersdal Kommune. Hun oplyste, at hun tidligere har været formand for fagforeningen i mange år og stadig er medlem af repræsentantskabet i FAOD.

Dirigenten takkede for præsentationerne af de fire kandidater til de to ledige poster. Som nævnt følger det af vedtægten, at hvis der er mere end det antal kandidater, der skal vælges, sker valget ved urafstemning blandt samtlige medlemmer.

6. Valg af revision

Dirigenten henviste til det fremsendte materiale og bemærkede, at bestyrelsen indstillede genvalg af PricewaterhouseCoopers Statsautoriseret Revisionspartnerselskab i overensstemmelse med revisions- og risikoudvalget indstilling, og oplyste, at udvalget ikke var blevet påvirket af tredjeparter og havde ikke været underlagt nogen aftaler med en tredjepart, som begrænsede generalforsamlingens valg til visse revisorer eller revisionsfirmaer.

Generalforsamlingen **genvalgte** PricewaterhouseCoopers Statsautoriseret Revisionspartnerselskab som revisionselskab.

Dirigenten oplyste, at de ordinære punkter på dagsordenen hermed er udtømt.

7. Eventuelt

Dirigenten spurgte, om nogen ønsker ordet under dette punkt.

Ronnie Engström oplyste, at han havde besøgt hjemmesiden og havde kigget på sine forskellige puljer, depoter og forsikringer. Han erindrede at have spurgt om det ved tidligere lejligheder, men fandt det relevant at spørge igen – især nu, hvor det er blevet klart, at arkitekter bliver længere og længere på arbejdsmarkedet, lever længere og får udsat pensionsalderen. Han undrede sig over, at medlemmernes forsikringer i AP bortfalder senest når man fylder 65 år, dog undtaget pension til ægtefæller og månedlige børnepensioner. Han kunne ikke forstå, at man ikke har nogen forsikring, når man er over 65 år og fortsat på arbejdsmarkedet.

Per Fynbo oplyste, at hans bemærkning vedrører ansvarlige investeringer. I modsætning til den kritik, der er kommet i løbet af generalforsamlingen, ville han gerne rose bestyrelsen for, at man på eksklusionslisten har ikke mindre end 5 firmaer, som er ekskluderet på grund af deres aktivitet i konfliktområder - og de fire af dem oven i købet konfliktområdet Israel. Han foreslog, at bestyrelsen i den kommende periode kigger på de fem steder, hvor man pt. fører kritiske dialoger. Han nævnte nogle firmaer med aktivitet i konfliktramte områder, bl.a. Volvo, der anklages for at rydde palæstinensiske landsbyer og G4S, der anklages for at spærre palæstinensere ulovligt inde. Disse firmaer er ikke på listen, så måske bestyrelsen kunne arbejde på at finde ud af, om de gennem kritisk dialog eventuelt kunne komme frem til, om de evt. skulle på eksklusionslisten.

Ella Bredsdorff nævnte, at det ikke kræver nogen vedtagelse at udvise rettidig omhu, og opfordrede til fremover at varsle evt. ændringer i pensionsudbetalingerne før de træder i kraft. Hun nævnte, at der formentlig er en del medlemmer, der er blevet forundret, når de har set nærmere på de løbende pensionsudbetalinger.

Ansvarshavende aktuar Steen Ragn, kommenterede spørgsmålet om forsikringsdækninger. Han oplyste, at det er korrekt, at den gruppelevsypakke, der er tilknyttet til produktet, har en udløbsalder, der i mange år har heddet 65 år. Det er sådan, at ud over kassens fundamentale dødsdækning, som jo er sikring af efterlevende ægtefæller og børn, er der en dødsfaldssum for gruppelev, en invalidesum og en dækning ved visse kritiske sygdomme. Hertil kommer en ulykkesforsikring i alt fire forsikringer, som ophører ved 65 år. Han oplyste videre, at det ikke står klart, hvorfor det lige er ved 65 år. Selvom pensionskassen i mange år har holdt fast i den alder, er det er det - bl.a. i lyset af den stigende folkepensionsalder - måske en god idé at kigge på, om den alder skal flyttes med. Han fandt det oplagt, at dette er en sag, bestyrelsen skal kigge nærmere på og evt. justere.

Matematisk direktør Flemming Windfeld kommenterede spørgsmålet om varsling af ydelsesnedsættelser. Han oplyste, at varslingen er sket via den digitale post, og bekræftede, at der er gået besked ud til alle med varsling omkring pensionen. Herudover har der på hjemmesiden været en udførlig gennemgang af, hvad det betyder, og hvad konsekvenserne er, og man har kunne logge sig ind læse mere og

blive klogere og man har haft mulighed for at kontakte en kunderådgiver, hvis man havde interesse for det.

Dirigenten konstaterede, at der ikke var flere, der ønskede andre emner drøftet eller debatteret under punktet. Han gav ordet til formanden.

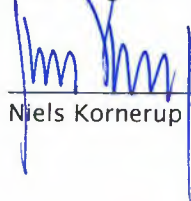
Formanden konstaterede, at generalforsamlingen nu er slut. Hun takkede dirigenten for at bringe generalforsamlingen sikkert og trygt igennem dagens program. Hun gav udtryk for, at der har været en spændende dialog, hvor generalforsamlingen har givet bestyrelsen nogle gode opgaver med hjem. Hun ville gentage, hvad bestyrelsen har brugt lang tid på af opgaver, men oplyste, at det er noget, der arbejdes videre med hele tiden - og indtil videre i også i det fællesudvalg for ansvarlige investeringer, der er nedsat på tværs af de tre pensionsvirksomheder i Sampension. Herudover er der kommet en ny opgave i at kigge på hvilke selskaber, der skal være kritisk dialog med, og så skal der kigges på udløbsdatoen for forsikringerne.

Endelig takkede Mette Carstad administrationen foren fin indsats. Dirigenten konstaterede, at der ikke var nogen, der ønskede emner drøftet eller debatteret under punktet.

Generalforsamlingen hævet.

Den 9. april 2019

Som dirigent:

Niels Kornerup

